

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

О. Р. Сасенко, І. С. Варламова

ПОДАТКОВЕ ПЛАНУВАННЯ І ПРОГНОЗУВАННЯ

Методичні рекомендації до практичних занять і самостійної роботи
для здобувачів ступеня вищої освіти бакалавра
спеціальності «Облік і оподаткування»
освітньо-професійної програми
«Облік і аудит»

Затверджено
вченою радою ЗНУ
Протокол №

Запоріжжя
2025

Саєнко О. Р., Варламова І. С. Податкове планування і прогнозування : методичні рекомендації до практичних занять і самостійної роботи для здобувачів ступеня вищої освіти бакалавра спеціальності «Облік і оподаткування» освітньо-професійної програми «Облік і аудит». Запоріжжя : Запорізький національний університет, 2025. 54 с.

У виданні подано зміст практичних занять і самостійної роботи з курсу «Податкове планування і прогнозування», у ході яких передбачено набуття студентами теоретичних знань та практичні навичок щодо податкового планування і прогнозування, усвідомлення його ролі у забезпеченні виконання завдань податкових надходжень до бюджету, засвоєння методики податкового планування і прогнозування та базових засад формування податкової культури. У виданні передбачено контрольні запитання, тести для діагностики рівня засвоєння знань. Запропоновано практичні завдання для формування необхідних навичок щодо проведення податкового планування і прогнозування. Зміст видання відповідає силабусу навчальної дисципліни «Податкове планування і прогнозування».

Для здобувачів ступеня вищої освіти бакалавра, які навчаються за освітньо-професійною програмою «Облік і аудит».

Рецензент

О. В. Гамова, д. е. н., професор, в.о. завідувача кафедри міжнародної економіки, природних ресурсів та економіки міжнародного туризму

Відповідальний за випуск

Н. М. Проскуріна д. е. н., професор, завідувач кафедри обліку та оподаткування

ЗМІСТ

Вступ.....	4
Зміст практичних занять.....	6
Тема 1. Податкове регулювання в Україні	6
Тема 2. Теоретичні аспекти податкового планування і прогнозування.....	11
Тема 3. Методи податкового планування і прогнозування.....	16
Тема 4. Методичні аспекти прогнозування податків та інших податкових платежів.....	20
Тема 5. Міжнародне податкове планування.....	24
Тема 6. Аналіз податкових надходжень до бюджету.....	29
Зміст самостійної роботи.....	34
Перелік питань для самоперевірки та актуалізації знань.....	41
Тести.....	43
Приклади виконання завдань.....	46
Глосарій.....	48
Рекомендована література	51
Використана література.....	53

ВСТУП

Процес податкового планування і прогнозування виступає складовою державного податкового управління, що визначається як сукупність заходів та методів організації податкових відносин з метою забезпечення формування дохідної частини бюджету та впливу податків на розвиток виробництва та соціальної сфери. Податкове планування і прогнозування у сучасній економіці – це механізм, що дозволяє взаємно задовольнити протилежність інтересів між державою та підприємством.

На державному рівні податкове планування визначає аналіз надходження податків, тенденцій та факторів росту бази оподаткування і на цій підставі прогнозування обсягів податкових надходжень до бюджету. При податковому плануванні і прогнозуванні реалізуються не тільки фінансові завдання, але й закладаються основи оптимізації тактики і стратегії податкового регулювання та контролю.

Курс «Податкове планування і прогнозування» є обов'язковим освітнім компонентом освітньо-професійної програми «Облік і аудит» першого (бакалаврського) рівня і належить до циклу дисциплін професійної підготовки спеціальності. Податкове прогнозування і планування базується на оцінці ефективності податкової системи в цілому з позиції виконання нею фінансових завдань і впливу на економіку, а також на аналізі причин розходжень між плановими і фактичними сумами податкових надходжень.

Метою вивчення навчальної дисципліни «Податкове планування і прогнозування» є набуття уявлення про принципи податкового регулювання на макrorівні, оволодіння теоретичними знаннями з методики податкового планування і прогнозування та практичними навичками щодо їх організації та проведення.

Основні завдання вивчення дисципліни «Податкове планування і прогнозування»:

- засвоєння базових знань з теорії і практики податкового планування та прогнозування;
- оволодіння методами податкового планування та прогнозування надходжень до бюджету;
- набуття навичок організації процесу податкового прогнозування;
- розуміння взаємозв'язку результатів діяльності платників податку та надходжень до бюджету.

У результаті вивчення навчальної дисципліни «Податкове планування і прогнозування» студент повинен досягти таких програмних результатів навчання та компетентностей:

- застосовувати знання права та податкового законодавства в практичній діяльності суб'єктів господарювання;
- ідентифікувати та оцінювати ризики недосягнення цілей господарської діяльності підприємств у разі недотримання ними законодавства;
- демонструвати розуміння вимог щодо професійної діяльності, зумовлених необхідністю забезпечення сталого розвитку України;

- розуміти місце і значення облікової, аналітичної, контрольної, податкової та статистичної систем в інформаційному забезпеченні користувачів обліково-аналітичної інформації у вирішенні проблем в сфері соціальної, економічної і екологічної відповідальності підприємств;
- знати механізми функціонування бюджетної і податкової систем України та враховувати їх особливості з метою організації обліку, вибору системи оподаткування та формування звітності на підприємствах;
- вміти застосовувати економіко-математичні методи в обраній професії;
- володіти загальнонауковими та спеціальними методами дослідження соціально-економічних явищ і господарських процесів на підприємстві;
- розуміти вимоги до діяльності за спеціальністю, зумовлені необхідністю забезпечення сталого розвитку України, її зміцнення як демократичної, соціальної, правової держави.

У пропонованому виданні розкрито зміст сутності податкового планування та прогнозування; розглянуто основні напрями податкового регулювання економіки і соціальної сфери; висвітлено порядок застосування в податковій роботі статистичних та економіко-математичних методів; охарактеризовано методичне забезпечення податкового планування та прогнозування. До кожної теми запропоновано контрольні запитання, питання для самостійного опрацювання, практичні завдання. Тлумачення основних термінів і понять навчальної дисципліни подано у глосарії. Для поглибленого вивчення курсу рекомендовано основну та додаткову літературу.

Вивчення дисципліни «Податкове планування і прогнозування» базується на знаннях основних економічних категорій та законів, що мають бути сформовані в процесі вивчення дисциплін: «Облік і звітність в оподаткуванні», «Податковий контроль і аудит».

Теоретичні знання з вивчення організації податкового планування та прогнозування і практичні навички розрахунку податкового навантаження, у тому числі щодо розрахунку прогнозованої суми надходжень до бюджету, сформовані при вивченні дисципліни «Податкове планування і прогнозування» використовуватимуться здобувачами при опануванні освітньої компоненти «Податкове планування на мікрорівні».

Важливе місце у структурі курсу «Податкове планування та прогнозування» відведено практичним заняттям і самостійній роботі. Вони спрямовані на детальне вивчення окремих теоретичних положень дисципліни та формування у здобувачів компетентностей, передбачених ОПП «Облік і аудит».

Навчально-методичне видання розроблене авторами з метою спрямування підготовки студентів до практичних занять і виконання самостійної роботи, надання їм необхідної організаційної та методичної допомоги. Засвоєння програмного матеріалу курсу слугуватиме необхідним методологічним та організаційним підґрунтям для здійснення професійної діяльності в обліковій сфері.

ЗМІСТ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

ТЕМА 1. ПОДАТКОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ В УКРАЇНІ

Мета: набути уявлення про сутність та завдання податкового регулювання; ознайомитися з інструментарієм та механізмом податкового регулювання.

Питання для обговорення

1. Регулююча роль податкової системи.
2. Сутність та завдання податкового регулювання.
3. Інструментарій податкового регулювання.
4. Засади надання та особливості застосування податкових пільг.
5. Регулятивний потенціал податкової системи України.
6. Податкове регулювання в Україні: недоліки, наслідки та пріоритети.

Терміни та поняття: податкове регулювання, мета податкового регулювання, завдання податкового регулювання, методи податкового регулювання, податкова політика, механізм податкового регулювання.

Методичні рекомендації до вивчення теми

В ході опрацювання *першого питання* необхідно визначити взаємозв'язок фіскальної та регулюючої функцій податків. Досліджуючи регулюючу функцію податків, студентам потрібно усвідомити, що вона реалізує економічні відносини як між державою та платником так і між самими платниками податків. Регулююча функція є об'єктивним явищем: вплив податків відбувається незалежно від волі держави, яка їх устанавлює. Водночас наявність у податків як економічної категорії регулюючої функції визначає можливість активного та цілеспрямованого її використання для досягнення різних цілей у процесі державного регулювання економічних і соціальних процесів. Виконання основної мети системи оподаткування – формування достатньої фінансової бази для функціонування держави – можливе лише за умови ефективної взаємодії між органами державної влади та платниками податків.

Принципи побудови взаємовідносин між державою та платниками податків, суть та роль системи оподаткування формалізуються у податковій політиці держави, яка належить до виняткових повноважень органів державної влади, та практично реалізуються за допомогою методів та інструментів податкового регулювання. Тому студентам треба зрозуміти, що податкове регулювання є результатом дії регулюючої функції податків.

При вивченні *другого питання* необхідно засвоїти, що податкове регулювання – це цілеспрямований вплив держави на учасників економічних відносин за допомогою засобів та інструментів податкової політики з метою

досягнення бажаних соціально-економічних результатів. Іншими словами, податкове регулювання як процес ґрунтується на свідомому, активному й цілеспрямованому використанні існуючої незалежно від волі суб'єктів управління регулюючої функції податків задля отримання певних соціально-економічних результатів. Метою державної податкової політики є встановлення такого оптимального рівня й умов оподаткування, які забезпечують баланс фіскальної і регулятивної функцій, баланс інтересів суб'єктів господарювання, громадян і держави. Проблема полягає в тому, що інтереси ці динамічні й залежать від безлічі факторів, тому оптимальні для певних умов і в конкретний момент часу параметри податкової системи перестають забезпечувати баланс інтересів зі зміною пріоритетів розвитку суспільства та цілей економічної й соціальної політики держави.

✦ У *третьому питанні* необхідно звернути увагу на те, що виконання завдань податкового регулювання на практиці реалізується шляхом застосування спеціальних засобів податкової політики – регулятивних інструментів, які відрізняються за напрямом здійснення регулюючого впливу, сферою застосування, цілями, механізмом дії та іншими ознаками. Глибшому усвідомленню регулюючої ролі податків і механізму її функціонування сприяє класифікація інструментів податкового регулювання за певними ознаками. Студенти мають знати ознаки, які притаманні кожному інструменту, що допоможе їм краще зрозуміти їх сутність.

✦ При *опрацюванні четвертого питання* студентам слід знати, що застосування податкових пільг як інструменту державного регулювання є суперечливим і має певне коло недоліків, через що виникають негативні ефекти. Тобто використання пільг: ускладнює податкове законодавство; веде до подорожчання податкового адміністрування; несправедливо перекладає тягар на платників, які їх не мають, що спричиняє ухилення від оподаткування, порушується ринкова рівновага через надання конкурентних переваг пільговим категоріям платників. Крім того, податкові пільги не є стабільним явищем, постійно змінюється їх перелік, що призводить до перекручування структури податкової системи, ускладнює планування та прогнозування показників податкових надходжень. Важливо звернути увагу на фактори, які впливають на результативність надання податкових пільг.

✦ В *ході підготовки п'ятого питання* необхідно звернути увагу на основні принципи регулювання податкових відносин, сучасні форми оподаткування, що застосовуються в Україні та теоретичні засади податкової гармонізації та адаптації податкової системи України до вимог ЄС. Основне завдання України полягає у здійсненні аналізу тих причин, що призводять до отримання у сфері оподаткування меншого ефекту, ніж планувався. Велике значення для ефективного функціонування механізму податкового регулювання має середовище, яке забезпечується політико-правовими, економічними та соціально-культурними умовами. До соціокультурних елементів, які впливають на інфраструктурне забезпечення, варто зарахувати: рівень доходів, зайнятість населення, розвиток соціального захисту, соціальні гарантії, структуру та менталітет населення, податкову культуру, етику бізнесу,

економічну поведінку та мислення населення; освітній рівень та грамотність державних службовців; національні традиції; накопичений соціально-економічний досвід; соціальну адаптацію населення; професійну самосвідомість; бюрократію; ділові стосунки; господарську етику; релігію. Це ті соціальні чинники, які, з одного боку, стимулюють розвиток податкової системи, а з іншого – є своєрідним критерієм визначення спрямованості заходів держави щодо ефективного впливу на національне господарство.

✪ У шостому питанні звертають увагу на недоліки, наслідки та пріоритети податкового регулювання в Україні. Наприклад, в Україні один з найнижчих рівнів оподаткування природних ресурсів, що є реальним резервом мобілізації додаткових податкових надходжень до бюджету за рахунок підвищення ставок платежів за природні ресурси та ліквідації пільг по таких платежах.

Практичні завдання

Завдання 1. Аналіз податкових надходжень до бюджету.

Використовуючи звітні дані Державної казначейської служби України за останні п'ять років, проаналізуйте найважливіші структурні показники податкової системи України як об'єкта податкового регулювання (співвідношення прямих і непрямих податків, співвідношення податків, що справляються з юридичних і фізичних осіб, питома вага податків на майно та капітал, співвідношення ефективних ставок оподаткування праці, споживання та капіталу) і визначити результати податкового регулювання в Україні. Результати аналізу оформіть у таблицю.

Завдання 2. Визначення виду балансу інтересів учасників спільного підприємства

Прибуток спільного підприємства у звітному періоді склав 500 тис. грн, ставка податку на прибуток – 18%, відрахування у фонди розвитку спільного підприємства – 25%.

Визначте вид балансу (або виявити дисбаланс) інтересів учасників спільного підприємства, якщо: прибуток розподіляється між засновниками у пропорціях 75/25 на користь вітчизняного учасника; очікуваний прибуток вітчизняного учасника (A0) – 980 тис. грн, іноземного учасника (B0) – 30 тис. дол.; прибуток вітчизняного учасника у попередньому періоді (A1) становив 730 тис. грн, іноземного учасника (B1) – 18 тис. дол.; ставка податку на репатріацію прибутку іноземного учасника – 15%; курс: 1 дол. /40 грн.

Завдання 3. Аналіз податкової політики України за 2014 – 2024 рр.

На підставі аналізу Податкового Кодексу України проведіть оцінювання результативності податкової політики за 2014 – 2024 рр. зважаючи на стан виконання нею поставлених завдань:

- а) у межах реалізації завдання «стимулювання економічної активності»;
- б) в питаннях стимулювання інвестиційної активності.

? Контрольні запитання

1. В чому полягає регулююча роль податкової системи?
2. Розкрийте сутність та завдання податкового регулювання.
3. Визначте інструментарій податкового регулювання.
4. Які особливості застосування податкових пільг?
5. Розкрийте регулятивний потенціал податкової системи України.
6. Розкрийте сутність податкового регулювання в Україні.
7. Визначте регулятивний потенціал оподаткування виробництва.
8. Визначте інструменти податкового регулювання в непрямому оподаткуванні.
9. Визначте інструменти податкового регулювання в прямому оподаткуванні.
10. Який вплив мають пільги на формування дохідної частини бюджету?
11. Які особливості податкового регулювання у розвинутих країнах?
12. Охарактеризуйте податкові пільги в Україні: проблеми та перспективи.
13. Податкове регулювання у спеціальних економічних зонах.

ТЕСТИ

1. Типовий процес прогнозування і планування включає:

- а) оцінку пропозицій щодо основних питань;
- б) визначення завдання, змісту програми, відповідальності і витрат для реалізації кожної ініціативи;
- в) визначення пріоритетів з-поміж різних пропозицій.

2. Групування переліків індикаторів проводиться відповідно до визначених груп ризиків:

- а) індикатори податкових пільг;
- б) індикатори податкових надходжень;
- в) індикатори оптимізації оподаткування.

3. Основними завданнями податкового планування є:

- а) з'ясування факторів впливу на формування податкового навантаження і податкових зобов'язань підприємства;
- б) сплата податків відповідно до законодавства без вибору альтернативних варіантів оптимізації податкових платежів;
- в) розробка перспективних та поточних планів функціонування підприємства з урахуванням факторів впливу на формування податкового навантаження і податкових зобов'язань підприємства.

4. Економічними передумовами виникнення та розвитку податкового планування:

- а) орієнтація підприємств на отримання збитку;

- б) відсутність необхідності пристосовування до мінливості зовнішнього середовища, умов ринкової конкуренції;
- в) об'єктивний характер існування податків і податкової системи.

5. Заходи непрямого впливу на економіку та соціальні процеси через зміну податків, податкових ставок, податкових пільг, зниження чи підвищення загального рівня оподаткування, відрахувань до бюджету, є:

- а) податковим регулюванням;
- б) регулюванням податкової системи;
- в) інструментами податкового регулювання.

6. Установлення прогресивних ставок сприяє перенесенню центра навантаження оподаткування на платників, які мають:

- а) більші розміри бази оподаткування;
- б) менші розміри бази оподаткування;
- в) не залежить від розміру бази оподаткування.

7. Інструменти якого характеру збільшують податкове навантаження на платника податків у разі здійснення ними небажаних (з погляду інтересів держави) дій або господарських операцій:

- а) стимулюючого;
- б) стримувального;
- в) нейтрального.

8. Податкове регулювання – це:

- а) розподіл податків і зборів на закріплені та регулюючі, затвердження нормативів відрахувань від загальнодержавних податків до місцевих бюджетів, надання дотацій, субсидій, субвенцій;
- б) заходи непрямого впливу на економіку та соціальні процеси через зміну податків, податкових ставок, податкових пільг, зниження чи підвищення загального рівня оподаткування, відрахувань до бюджету;
- в) встановлення твердих, договірних, вільних цін і тарифів.

9. Реструктуризація податкового боргу як один із методів податкового регулювання включає:

- а) тільки відстрочення сплати податкового боргу;
- б) тільки розстрочення сплати податкового боргу;
- в) відстрочення або розстрочення сплати податкового боргу.

10. Податкові пільги:

- а) завжди є втратами для бюджету;
- б) не завжди, оскільки у процесі подальшої реалізації та споживання товарів і послуг частина пільг відновлюється, тому що податки сплачуються наступними споживачами;
- в) інше.

11. Спрощена система оподаткування належать до інструментів податкового регулювання:

- а) системних;
- б) комплексних;
- в) локальних.

ТЕМА 2. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ПОДАТКОВОГО ПЛАНУВАННЯ І ПРОГНОЗУВАННЯ

Мета: набути уявлення про сутність податкового планування і прогнозування, засвоїти принципи та етапи планування податкових надходжень, ознайомитися з ризиками, що впливають на якість прогнозування.

Питання для обговорення

1. Макроекономічне податкове прогнозування та планування.
2. Принципи та напрямки процесу податкового планування та прогнозування.
3. Поточні завдання у сфері податкового прогнозування.
4. Фактори, що впливають на якість податкового прогнозування.
5. Структура податкових надходжень до бюджету.

Терміни та поняття: податкове прогнозування, податкове планування, визначення ризиків податкових надходжень, управління податками, аналіз податкових надходжень, податкове навантаження, податкові платежі.

Методичні рекомендації до вивчення теми

В ході опрацювання *першого питання* потрібно звернути увагу на те, що план і прогноз – це взаємодоповнюючі стадії планування за вирішальної ролі плану як провідної ланки управління суспільним виробництвом. При цьому прогноз виступає чинником, що орієнтує наявну практику на можливості розвитку у майбутньому, а прогнозування є інструментом розроблення планів. Форми поєднання прогнозу та плану можуть бути різними: прогноз може передувати розробленню плану (як правило), складатися після плану (прогнозування наслідків зафіксованого у плані рішення), здійснюватися в процесі розроблення плану.

На відміну від податкового планування суб'єкта господарювання, податкове планування на макрорівні – це сукупність практичних дій органів управління з вироблення загальних підходів до формування дохідних частин бюджетів в частині податкових надходжень на майбутній період. На державному рівні роль податкового прогнозування визначає аналіз надходження податків, тенденцій і факторів росту бази оподаткування і на цій підставі визначення обсягів податкових надходжень до бюджету. На мікрорівні

податкове прогнозування грає роль інструменту управління податками та допомагає визначити реальні суми податкових платежів протягом бюджетного року з ціллю аналізу цієї інформації для подальшої оптимізації податкової політики підприємства.

✦ Вивчення *другого питання* дає можливість засвоїти такі основні напрямки процесу державного податкового прогнозування як оцінка: прибутковості регіону, потреб технічного оновлення галузей, спеціалізації, стану оплати праці, ресурсної бази, участі регіону у експортно–імпортних операціях, якості виробничої і соціальної інфраструктур, забезпеченості транспортними магістралями, рівня зайнятості. До основних принципів ефективного податкового планування відносяться: визначення напрямків оптимальної податкової політики в залежності від діючого економічного стану; розроблення найбільш ефективних господарських рішень, що можуть впливати на оптимізацію податкових платежів; визначення можливостей впливу на окремі податки та елементи податкової системи з метою їх оптимізації.

✦ У *третьому питанні* необхідно звернути увагу на те, що поточними завданнями у сфері податкового прогнозування є наступні: прогнозування обсягів податкових надходжень з урахуванням темпів економічного зростання; прогнозування соціально-економічних потреб. Знання потенціалу регіону дає можливість сформувати пільговий режим оподаткування, що є важливим при удосконаленні податкового законодавства. Внесення необхідних коректив у відносини власності і у механізм погодження загальнодержавних, корпоративних й особистих потреб та інтересів проводиться на підставі визначення сум дефіциту бюджету, рівня інфляції, індексів цін, ринкових індикаторів.

✦ При підготовці *четвертого питання* необхідно визначити фактори, що впливають на якість податкового прогнозування: аналіз основних показників економіки; демографічні тенденції, пов'язані із зайнятістю; інфляція; державний борг; тенденції інвестицій; прогноз надходжень. Крім того необхідно врахувати, що податкові пільги є одним із основних важелів регуляторної політики держави. Податкові пільги встановлюються Податковим кодексом України.

Також необхідно зазначити, що до найгостріших проблем в оподаткуванні слід віднести значні масштаби ухилення від сплати податків, які здійснюються шляхом штучного банкрутства; фальсифікацію документів, наданих підприємствами на відшкодування ПДВ; створення фіктивних підприємницьких осіб; наявність значного надлишку капіталу в розпорядженні тіньового бізнесу, що дає йому можливість здійснювати маневрування капіталами незалежно від податкових заходів; розширення практики приховування доходів від оподаткування тощо.

✦ При опрацюванні *п'ятого питання* необхідно зазначити, що найбільшу частку у податкових надходженнях становлять: податок на додану вартість, податок з доходів фізичних осіб, податок на прибуток підприємств, акцизний податок та ввізне мито. Кожен із зазначених видів податків має свої ідентифіковані чинники, що впливають на обсяги податкових надходжень.

Основними елементами планування доходів бюджету є база оподаткування та ставка податку. Від рівня обґрунтованості планових сум податкових надходжень залежить рівень визначеності вказаних двох елементів. Реальний прогнозний показник податкових надходжень перебуває в прямій залежності від ефективності оцінки реальних обставин розвитку тенденцій в економічній та соціальній сфері, ефективності реалізації податкового законодавства держави, методів, форм та способів організації податкового планування та прогнозування, рівня демократії, податкової культури та податкової доктрини держави.

✍ Практичні завдання

Завдання 1. Визначення структури податкових надходжень до зведеного бюджету країни.

Визначте структуру податкових надходжень до зведеного бюджету країни та зробіть висновки.

Таблиця 2.1 – Структура податкових надходжень до зведеного бюджету

Податкові надходження до бюджету	Минулий період		Звітний період	
	млн грн	% до загальних податкових надходжень	млн грн	% до загальних податкових надходжень
Податкові надходження, у т.ч.:	234447,7		334691,9	
Податок з доходів фізичних осіб	51029,3		60224,5	
Податок на прибуток підприємств	40359,1		55097,0	
Податок на додану вартість	86315,9		130093,8	
Акцизний податок з вироблених в Україні підакцизних товарів	23715,3		26097,1	
Акцизний податок з ввезених на митну територію України підакцизних товарів	4600,8		7822,1	
Ввізне мито	8556,4		10462,8	
Рентна плата	15776,2		16822,4	

Завдання 2. Визначення типу податкової системи держави.

Визначте тип податкової системи держави шляхом розрахунку ефективної податкової ставки. Підтвердити висновок про тип податкової системи шляхом виявлення характеру перерозподілу доходів громадян після сплати податків:

а) до оподаткування доходи групи платників з низькими доходами становлять 60 млн грн, доходи групи платників з високими доходами – 240 млн грн. Сума сплачених податків групою платників з низькими доходами складає 3,6 млн грн, групою платників з високими доходами – 26,4 млн грн;

б) до оподаткування доходи групи платників з низькими доходами

становлять 80 млн грн, доходи групи платників з високими доходами – 260 млн грн. Сума сплачених податків групою платників з низькими доходами складає 1,8 млн грн, групою платників з високими доходами – 58,5 млн грн;

в) до оподаткування доходи групи платників з низькими доходами становлять 150 млн грн, доходи групи платників з високими доходами – 630 млн грн. Сума сплачених податків групою платників з низькими доходами складає 25,8 млн грн, групою платників з високими доходами – 69,5 млн грн;

г) до оподаткування доходи групи платників з низькими доходами становлять 100 млн грн, доходи групи платників з високими доходами – 480 млн. грн. Сума сплачених податків групою платників з низькими доходами складає 12 млн грн, групою платників з високими доходами – 57,6 млн грн.

Завдання 3. Визначення послідовності етапів податкового планування.

Розставити у послідовності етапи податкового планування:

- виявлення можливостей використання інструментарію податкового планування;
- аналіз наслідків можливої реалізації намічених варіантів;
- розгляд альтернативних рішень відносно використання окремих схем оподаткування;
- оцінка ефективності обраного варіанту;
- вибір оптимального варіанту;
- визначення стратегічних цілей в області податкової політики.

? Контрольні запитання

1. Яке основне завдання податкового планування і прогнозування?
2. Які фактори впливають на якість податкового планування і прогнозування?
3. Чи існує взаємозв'язок між загальнодержавним і корпоративним податковим плануванням?
4. Які основні пріоритети загальнодержавного податкового планування і прогнозування?
5. Назвіть органи які займаються плануванням і прогнозуванням податкових надходжень.
6. Перерахуйте основні прогностичні макропоказники економічного і соціального розвитку України.
7. Які органи і з якою метою користуються результатами макроекономічного прогнозування?
8. Охарактеризуйте причини, які призводять до неточностей у результатах макроекономічного прогнозування.

ТЕСТИ

1. Основне завдання податкового прогнозування і планування:

а) практичне втілення розроблених у процесі реалізації функції планування заходів щодо організації й функціонування податкової системи держави;

б) розробка законодавчих нормативних актів, які регламентують порядок організації й функціонування податкової системи держави на основі обраної податкової політики держави;

в) забезпечення якісних та кількісних параметрів бюджетних завдань і перспективних програм соціально-економічного розвитку країни, виходячи із розробленої і прийнятої у законодавчому порядку соціально-економічної доктрини.

2. Податковий механізм – це:

а) правове та організаційне забезпечення створення та функціонування податкової системи держави;

б) система форм та методів управління податковою системою з метою реалізації податкової політики;

в) сукупність прийомів та методів реалізації податкової політики.

3. Функція планування податкової системи – це:

а) комплекс заходів, спрямованих на перевірку ефективності функціонування чинної податкової системи держави з метою внесення до неї необхідних коригувань;

б) коригування чинної податкової системи з метою підвищення її ефективності;

в) розробка законодавчих нормативних актів, що регламентують порядок організації й функціонування податкової системи держави на основі обраної податкової політики держави.

4. Сукупність усіх наявних (передбачених чинним законодавством) засобів і можливостей свідомої реалізації регулюючої функції податків, що містяться в кожному окремому податку (зборі) й податковій системі загалом – це:

а) податковий потенціал території;

б) фіскальний потенціал країни;

в) регулюючий потенціал податкової системи.

5. Обчислення бази оподаткування та прогнозування податкових надходжень здійснюють на підставі:

1) основних напрямів економічного і соціального розвитку території;

2) облікових даних про кількість платників за кожним видом доходів та суми нарахованих платежів з урахуванням пільг;

3) вірні відповіді 1 і 2.

6. На податкові надходження припадає понад _____ формування доходної частини державного бюджету:

- а) 50%;
- б) 100%;
- в) 70%.

8. Комплекс пільг, який вводиться одночасно за декількома різними податками й зборами та стосуються суб'єктів господарювання однієї галузі або платників, що здійснюють певний вид діяльності, є, по суті:

- а) спеціальним режимом оподаткування, який вводиться за територіальною ознакою;
- б) спеціальним режимом оподаткування, який запроваджується за галузевою ознакою;
- в) вільною економічною зоною.

9. Врахування змін складу платників, цін і цінової політики, галузевих тенденцій у суспільстві входить у завдання:

- а) тактичного і стратегічного контролю у сфері податкового планування;
- б) тактичного і стратегічного моніторингу навколишнього середовища у процесі реалізації податкових планів;
- в) інше.

10. Відповідальність за ухилення від сплати податків передбачено:

- а) Податковим кодексом України;
- б) Бюджетним кодексом України;
- в) Господарським кодексом України.

ТЕМА 3. МЕТОДИ ПОДАТКОВОГО ПЛАНУВАННЯ І ПРОГНОЗУВАННЯ

Мета: набути уявлення про застосування в податковій роботі загальних, спеціальних та особистих методів податкового планування і прогнозування, засвоїти порядок класифікації методів податкового планування.

Питання для обговорення

1. Використання статистичних методів у податковому прогнозуванні.
2. Застосування у податковій роботі економіко-математичних методів.
3. Застосування в податковій роботі багатомірних методів статистичного аналізу.
4. Сутність та напрями застосування кореляційно–регресійного аналізу.
5. Суб'єктивні методи податкового прогнозування

Терміни та поняття: методи планування і прогнозування, класифікація методів податкового планування і прогнозування, інформаційне забезпечення, ефективність застосування методів податкового планування і прогнозування.

Методичні рекомендації до вивчення теми

✎ При опрацюванні *першого питання* потрібно звернути увагу на те, що статистичні методи мають широкий спектр застосування в податковому плануванні.

Зокрема на основі використання різних методів статистичного аналізу виділяються основні чинники, які впливають на величину податкового тягара підприємства, на основі яких проектується напрями оптимізації податкових платежів підприємства. Статистичні методи застосовуються також при визначенні ефективності заходів податкового планування, зокрема при проведенні аналізу динаміки податкових платежів, розрахунку показників виконання бюджету податків і тому подібне. Методи антагоністичних ігор дають можливість виявити слабкі місця у взаємовідносинах платників з податковою службою.

✎ Вивчення *другого питання* дає можливість засвоїти, що при застосуванні у податковій роботі економіко-математичних методів використовують спеціально розроблені програмні засоби. Це дає можливість орієнтуватись у виборі бази оподаткування та прорахувати максимально можливу кількість податкових ситуацій, що виникають у процесі виконання бюджетів усіх рівнів.

Методи економіко-математичного моделювання полягають в математичному описі досліджуваного об'єкту, яким в податковому плануванні виступають альтернативні варіанти оподаткування. Методи економіко-математичного моделювання застосовуються на стадії вибору оптимального варіанту оподаткування і дозволяють отримати найбільш точні результати, проте внаслідок складності здійснюваних розрахунків вони можуть бути застосовані не в усіх ситуаціях. Відповідно до цих методів будується економіко-математична модель розрахунку суми прибутку або витрат з урахуванням впливу податкових платежів за альтернативними варіантами оподаткування і вибирається варіант з оптимальними показниками.

✎ У *третьому питанні* необхідно звернути увагу на те, що багатомірні методи статистичного аналізу об'єднують методи вивчення статистичних даних, що є значеннями багатомірних кількісних або якісних ознак. Робота фіскальних органів щодо планування податкових надходжень має розпочинатись з оцінки можливого впливу різних факторів на обсяги очікуваних податкових надходжень. Для цього доцільно використовувати методи елімінування. До методів елімінування відносять: метод ланцюгових підстановок; метод абсолютних різниць; метод відносних різниць; метод скоригованого показника. Ознака, що вивчається, розглядається як багатомірний випадковий вектор, тобто результат спостереження і вибір методів аналізу здійснюється залежно від припущень про багатомірність розподілу ймовірностей вектора X .

Вивчення *четвертого питання* дає можливість засвоїти, що кореляційно-регресійний аналіз займає провідне місце у визначенні щільності зв'язку між факторними та результативними показниками, що не прибувають у

функціональній залежності. Регресійний та кореляційний аналізи дають змогу врахувати вплив кількох змінних на доходи шляхом визначення незалежних змінних, що найбільш прийнятні для відповідних даних. Ці змінні можуть використовуватися для прогнозування майбутніх змін джерела доходу, пов'язаних з економікою (наприклад, податок з доходів фізичних осіб). Кореляційний аналіз посідає провідне місце у визначенні щільності зв'язку між факторними та результативними показниками, що не перебувають у функціональній залежності.

Якщо функціональний зв'язок проявляється окремо і точно в кожному випадку, то кореляційний проявляється лише в загальному і середньому випадку і тільки в значній кількості спостережень.

При опрацюванні *п'ятого питання* необхідно зазначити, що суб'єктивні методи прогнозування (якісні чи експертні) ґрунтуються на досвіді та інтуїції, не слідує суворим правилам і спираються на неформальні міркування експерта. У межах використання цієї групи методів цілком можливою є ситуація, за якої на основі ідентичної інформації дві різні особи сформулюють різні суб'єктивні прогнози. Однак, це не означає, що їх прогнози є неточними, проте в разі випадку існує необхідність більш глибокого дослідження причин та передумов розбіжності позицій експертів. Загалом можна виділити два методи експертних оцінок: індивідуальний і груповий.

✍ Практичні завдання

Завдання 1. Визначення впливу зміни величини елементів податку на прибуток на суму податкових надходжень до бюджету.

На підставі використання методу відносних різниць, визначте вплив зміни чисельності платників, зміни ставки та зміни об'єкту оподаткування податком на прибуток на суму податкових надходжень до бюджету.

Таблиця 3.1 – Показники розрахунку з бюджетом з податку на прибуток

№	Показники			Базовий період	Звітний період
1	Чисельність платників податків, юр. осіб	а	факторні показники	76921	78535
2	Ставка податку, %	б		19	18
3	Річний об'єкт оподаткування, тис. грн	в		25640	38461
4	Надходження до зведеного бюджету від податку на прибуток, тис. грн	Р	результативний показник	591676,3	755133,7

Завдання 2. Визначення максимальної середньої величини податкових надходжень до бюджету.

На підставі використання методу «теорія ігор», визначте максимальну середню величину податкових надходжень до бюджету, враховуючі непередбачуваність поведінки платників податків.

Таблиця 3.2 – Матриця бюджетних надходжень від податків (тис. грн).

	Стратегії	Платники податків		Min по рядках
		Сплачувати податки (C)	Уникати сплати податків (D)	
Уряд	Стимувальна (A)	28400	14550	14550
	Стимулююча (B)	23650	20600	20600
Макс по стовбцях		28400	20600	

? Контрольні запитання

1. Дайте порівняльну характеристику методів, які використовуються при прогнозуванні та плануванні податкових надходжень.
2. Розкрийте зміст та можливості застосування методів елімінування в податковій роботі.
3. Які існують можливості для застосування імітаційних методів в податковій роботі?
4. Розкрийте зміст та можливості застосування інтерполяції та апроксимації в плануванні і прогнозуванні податкових надходжень.
5. Які існують можливості для застосування теорії ігор в плануванні і прогнозуванні податкових надходжень?
6. Охарактеризуйте напрями застосування кореляційно-регресійного аналізу в плануванні і прогнозуванні податкових надходжень.
7. Які особливості застосування методів експертних оцінок в роботі податкових органів?

ТЕСТИ

1. **Стосовно ступеня формалізації методи податкового прогнозування можна поділити на:**
 - а) матричні;
 - б) розрахункові;
 - в) інтуїтивні.
2. **Які методи не відносяться до групи багатомірних методів статистичного аналізу:**
 - а) теорія ігор;
 - б) метод експертних оцінок;
 - в) метод ланцюгових підстановок.
3. **Метод «Прогнозування тенденцій» базується на припущенні:**
 - а) що відсоткова різниця у виконанні плану між кожним наступним і попереднім частковим показником помножена на базове значення узагальнюючого показника дорівнює впливу даного часткового показника на узагальнюючий;
 - б) що рівень росту у майбутньому році буде таким же, як в попередні

роки;

в) що перемінні, які впливають на ситуацію, не піддаються логіці простих аналітичних рішень.

4. Метод «Делфі» відноситься до:

- а) імітаційних методів;
- б) методів колективної експертної оцінки;
- в) методів індивідуальної експертної оцінки.

5. Інтерполяція –

- а) заміна одних математичних величин іншими, в тому чи іншому змісті близьких до вихідної;
- б) знаходження приблизного чи точного значення якоїсь величини по вже відомих окремих значеннях цієї чи іншої, зв'язаною з нею величини;
- в) інше.

6. Імітаційні методи застосовуються у випадку:

- а) коли є в наявності багато взаємозв'язаних змінних і потрібно знайти оптимальне рішення;
- б) коли перемінні, які впливають на ситуацію, не піддаються логіці простих аналітичних рішень;
- в) коли факторний і результативний показники не перебувають в функціональній залежності.

7. Методи елімінування досліджують:

- а) щільність зв'язку між факторним і результативним показниками;
- б) кількісний вплив факторного показника на результативний;
- в) числові характеристики та якісні властивості об'єкта, зводячи завдання до вивчення більш зручних і більш простих величин.

ТЕМА 4. МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ ПРОГНОЗУВАННЯ ПОДАТКІВ ТА ІНШИХ ПОДАТКОВИХ ПЛАТЕЖІВ

Мета: набути уявлення про організацію процесу податкового планування і прогнозування; оволодіти методикою прогнозування податків та зборів.

Питання для обговорення

1. Фактори, які впливають на якість податкового планування і прогнозування.
2. Прогнозування надходжень до бюджету прямих податків.
3. Прогнозування надходжень до бюджету непрямих податків.

 Терміни та поняття: податкове планування, податкове

прогнозування, податкові платежі, прямі податки, непрямі податки, прогнозні надходження податків до бюджету, методичні підходи до прогнозування.

Методичні рекомендації до вивчення теми

✪ У ході опрацювання *першого* потрібно пам'ятати, що вибір методу прогнозування не залежить ні від виду податку чи податкової групи, ні від типу платника податку. Важливою є мета, що висувається на перший план при розробці планів податкових надходжень. Практично вибір того чи іншого методу податкового планування залежить від рівня кваліфікації працівників та технічного озброєння податкових інспекцій. В умовах нестійкого характеру економічних процесів, на практиці можуть бути реалізовані лише два види прогнозів – оперативний (до одного місяця) та короткотерміновий (до одного року). У прогнозуванні податкових надходжень необхідно брати до уваги фактичні динамічні ряди надходжень податків за попередні періоди. Для прогнозування обсягів податкових надходжень до бюджету необхідно використовувати методи, що базуються на виявленні тенденцій розвитку вартісних пропорцій економіки країни (метод макроекономічних індикаторів, метод міжгалузевого балансу, макроекономічний інтегрований метод) та методи, що передбачають розробку і застосування економіко–математичних моделей прогнозування (кореляційно-регресійний аналіз, моделі прогнозування часових рядів економічних систем, імітаційні моделі, методи екстраполяції тренду). Кризові явища в економіці України суттєво впливають на обсяги надходжень доходів до державного бюджету (зокрема, надходжень ПДВ).

✪ При опрацюванні *другого питання* необхідно пам'ятати, що для врахування особливостей формування надходжень від податку з доходів фізичних осіб використовують дані про: кількість платників податку і суми його сплати за джерелами оподаткування та видами доходів; кількість платників, які отримали податкові соціальні пільги; суми застосованих податкових соціальних пільг за їх видами, що дають право на зменшення сум загального місячного оподатковуваного доходу; суми документально підтверджених витрат, включених до складу податкового кредиту платників податку; результати контрольно-перевірочної роботи з донарахування сум податку, штрафних санкцій та пені. У розрахунках використовують інформацію Міністерства економічного розвитку і торгівлі України, Державної служби статистики України, Пенсійного фонду України, Державної податкової служби України, Державної казначейської служби України та ін. Що стосується прогнозування податкових надходжень до бюджету від податку на прибуток, то основою інформаційного забезпечення у цьому випадку є дані з декларацій платників податку на прибуток підприємств. Для врахування впливу на прогнозні надходження обсягів податкової заборгованості, наданих розстрочок із податку, надміру сплаченого податку та інших чинників використовується інформація зі звітних даних Державної податкової служби України. А основою інформаційного забезпечення прогнозних макроекономічних показників є прогноз економічного та соціального розвитку України. При використанні

методики прогнозування податку на прибуток з використанням фінансового результату за основу розрахунку беруть тільки прибуток з розділу «Фінансовий результат до оподаткування» зі звіту про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід) за формою № 2.

З особливостями прогнозування надходжень до бюджету від ПДВ необхідно ознайомитися при вивченні *третього питання* теми. За методологією прогнозування надходжень податку на додану вартість розроблено функціональну макроекономічну модель ПДВ, де реалізується механізм залежності між показниками соціально-економічного розвитку країни і надходженнями податку, що дає можливість підвищити обґрунтованість та точність прогнозів податкових надходжень. Застосований у методиці загальний підхід базується на визначенні розрахункової бази оподаткування ПДВ за показниками соціально-економічного розвитку і реальною ставкою оподаткування, що враховує вплив додаткових чинників (наприклад, пільг) на обсяги його надходжень. Реальна ставка податку відображає фактичний рівень оподаткування, що склався відносно відповідної бази. Співвідношення реальної ставки та визначеної законодавством, тобто номінальної, відображає вплив об'єктивних і суб'єктивних чинників на податкові надходження. Динаміка цього співвідношення відображає зміни в нормативному регулюванні та проблеми, що виникають в адмініструванні ПДВ.

Практичні завдання

Завдання 1. Прогнозування суми надходжень до Державного бюджету від податку на прибуток.

Визначити прогнозовану суму надходжень до Державного бюджету від податку на прибуток. У звітному році підприємства регіону отримали прибуток у наступному розмірі:

- с/г – 35 млн грн;
- промисловість – 98 млн грн;
- будівельний сектор – 58 млн грн;
- торгівля – 48 млн грн;
- транспорт та зв'язок – 28 млн грн;
- послуги – 42 млн грн.

У поточному році надано пільг з податку на прибуток промисловим підприємствам на суму 1,2 млн грн.

У сфері послуг 5% прибутку оподатковується за ставкою 0%. Очікуваний індекс інфляції на наступний рік – 113%. Сума реструктуризованої недоїмки термін сплати якої припадає на наступний рік – 1,8 млн грн, а очікувана сума недоїмки у наступному році – 3,8 млн грн.

Завдання 2. Прогнозування суми надходжень до Державного бюджету від ПДВ.

Визначити прогнозовану суму надходжень до Державного бюджету від ПДВ. У звітному році сума ПДВ, що була сплачена до Державного бюджету за

галузями економіки в області становила:

- АПК – 356 млн грн;
- промисловість – 2426 млн грн;
- будівельний сектор – 552 млн грн;
- торгівля – 406 млн грн;
- транспорт та зв'язок – 351 млн грн;
- послуги – 448 млн грн.

У поточному році сума відшкодованого ПДВ промисловим підприємствам складала 11% від сплаченої суми ПДВ, а у сфері послуг 8%. У наступному році прогнозується зменшення бази оподаткування ПДВ: для підприємств торгівлі на 10%, у сфері послуг – 30%.

Очікуваний індекс інфляції на наступний рік – 112%. Сума реструктуризованої недоїмки термін сплати якої припадає на наступний рік – 247 млн грн, а очікувана сума недоїмки у наступному році – 298 млн грн.

? Контрольні запитання

1. Охарактеризуйте законодавчу базу для планування та прогнозування податку на прибуток.
2. Назвіть основні фактори, які повинні враховуватись при плануванні податку на прибуток.
3. На основні законодавчі акти, здійснюється планування та прогнозування ПДВ?
4. Які основні фактори повинні враховуватись при розрахунку надходжень від ПДВ?
5. Охарактеризуйте основі яких законодавчих актів, на основі яких здійснюється планування та прогнозування акцизного податку ?
6. Перерахуйте основні фактори, які необхідно враховувати при прогнозуванні надходжень від акцизного податку.
7. На основі яких показників здійснюється планування та прогнозування ПДФО?
8. Охарактеризуйте законодавчу базу для планування та прогнозування ПДФО.

ТЕСТИ

1. Тенденцію переходу суб'єктів підприємницької діяльності на спрощену систему оподаткування, обліку та звітності необхідно враховувати при прогнозуванні надходжень:

- а) податку на прибуток;
- б) ПДВ;
- в) акцизного податку.

2. Наявність заборгованості по заробітній платі і тенденції до її зменшення (збільшення) необхідно враховувати при прогнозуванні

надходжень:

- а) податку на прибуток;
- б) акцизного податку;
- в) ПДФО.

3. Наявність тенденцію щодо зменшення кількості платників, обсяг оподатковуваних операцій яких з продажу товарів, робіт, послуг є меншим 1000000 грн, необхідно враховувати при прогнозуванні надходжень:

- а) податку на прибуток;
- б) ПДВ;
- в) ПДФО.

4. Органи місцевого самоврядування мають право самостійно встановлювати і визначати порядок сплати місцевих податків і зборів відповідно до переліку і у межах установлених граничних розмірів ставок:

- а) так;
- б) ні;
- в) інше.

5. Фіскальна функція податку, що відображає фундаментальне призначення оподаткування, забезпечує:

- а) формування дохідної частини бюджету та державних цільових фондів;
- б) рівномірний розподіл сум податкових надходжень між ланками бюджетної системи;
- в) стабілізацію загальнодержавного та регіонального рівня соціального захисту й соціального забезпечення громадян і надання соціальних гарантій.

6. Сукупний обсяг ресурсів країни, що підлягають оподаткуванню, або максимально можливий обсяг податкових надходжень бюджетів усіх рівнів, визначених в умовах чинного бюджетно–податкового законодавства – це:

- а) фінансовий потенціал держави;
- б) податковий потенціал регіону;
- в) фіскальний потенціал податкової системи.

ТЕМА 5. МІЖНАРОДНЕ ПОДАТКОВЕ ПЛАНУВАННЯ

Мета: набути уявлення про міжнародне податкове планування; засвоїти основні положення міжнародного податкового права; дослідити взаємозв'язок міжнародного податкового права та міжнародного податкового планування.

Питання для обговорення

1. Сутність міжнародного податкового планування.

2. Міжнародне податкове право.
3. Взаємозв'язок міжнародного податкового права та міжнародного податкового планування.
4. Класифікація методів міжнародного податкового планування.
5. Сутність офшорів у міжнародному податковому плануванні.

✍ **Терміни та поняття:** міжнародне податкове планування, міжнародне податкове право, офшорні зони, вільні економічні зони, податкова гавань, податкове навантаження, податкова юрисдикція.

Методичні рекомендації до вивчення теми

✎ При вивченні *першого питання* необхідно звернути увагу на те, що міжнародне податкове планування як складова частина корпоративного податкового планування – це процес системного використання оптимальних законних способів та методів оподаткування для встановлення бажаного майбутнього фінансово-економічного стану господарюючого суб'єкта при реалізації різних міжнародних операцій в умовах обмеженості ресурсів. Результатом даного податкового планування є сукупність податкової економії та максимізація чистого прибутку, що виникають в усіх юрисдикціях діяльності та реєстрації господарюючого суб'єкта у відповідності до принципу діяльності резидентів та нерезидентів.

✎ При підготовці *другого питання* необхідно врахувати, що в основних законах держав звичайно закріплюються найважливіші принципи оподаткування найбільш загального характеру, що за своєю значущістю можуть бути поставлені в один ряд з іншими конституційними принципами. Спеціальні принципи оподаткування, що більшою мірою відображають податкову специфіку і мають безпосереднє відношення до елементів оподаткування, закріплюються в актах податкового законодавства. Важливими аспектами справедливого оподаткування визнаються наступні: ясність податкового законодавства (платник податків повинен заздалегідь розуміти, яку суму податку зобов'язаний сплачувати); постійний та універсальний характер контролю за сплатою податку.

✎ У *третьому питанні* студентам необхідно звернути увагу на те, що міжнародне податкове планування реалізується як іноземними фірмами в Україні так і українськими фірмами у внутрішніх та зарубіжних офшорах й вільних економічних зонах шляхом використання погодження про уникнення подвійного оподаткування і трансферного ціноутворення. Це дозволяє переводити прибуток транснаціональної групи у юрисдикції з низьким рівнем оподаткування та акумулювати доходи групи на рахунках дочірніх компаній-резидентів податкових гаваней. Перехід в іншу податкову юрисдикцію може бути здійснений у порядку злиття або поглинання фірми іншої країни. Сама процедура злиття і поглинання є складною, потребує висококваліфікованого опрацювання багатьох юридичних і фінансових питань, а деколи і спеціального дозволу влади. Разом з тим, при правильному її проведенні можливим буде не

тільки переведення бізнесу у більш сприятливий податковий режим, але швидке зниження податкових зобов'язань внаслідок консолідації балансів фірм, які зливаються.

✦ При підготовці *четвертого питання* необхідно врахувати, що одним з дієвих інструментів для побудови оптимальної з погляду оподаткування міжнародної структури бізнесу є дослідження схем міжнародного податкового планування.

Особливо це стосується таких мобільних видів комерції, як міжнародна торгівля та фінанси. Найпростіший варіант схеми міжнародного податкового планування з використанням офшорної компанії полягає у застосуванні її у експортних та імпорتنих торговельних операціях між взаємозалежними особами. Існує цілий ряд стандартних податкових прийомів, які широко використовуються у корпоративному або особистому податковому плануванні. Серед них можна виділити обмін податковими пільгами, боргами, передача майна у закордонний траст, використання переваг міжнародних податкових угод. Найбільшу ефективність забезпечує послідовне і погоджене застосування декількох прийомів і методів, які можуть бути розроблені конкретно для кожного платника податків.

✦ Вивчення *п'ятого питання* дає можливість засвоїти, що основними ознаками офшорної компанії є те, що вона: не веде комерційну діяльність на території, де вона зареєстрована; звільнена від сплати податків; має статус нерезидента; має посередника (секретарську компанію) в країні реєстрації. Однак така компанія зобов'язана щорічно сплачувати фіксоване мито за це звільнення. Боротьба з нелегальним використанням привілеїв реєстрації в офшорних зонах на рівні національних та міжнародних інтересів приводить до того, що для платників податків набуває значення не лише абсолютний рівень досягнутої податкової економії, а й рівень ризику для ділової репутації підприємства, що співпрацює з контрагентами, зареєстрованими в офшорних зонах. Перехід на більш вигідну податкову юрисдикцію можливий і всередині країни (наприклад, у регіони із зниженими ставками місцевих податків, у зони вільної торгівлі).

✍ Практичні завдання

Завдання 1. Визначення суму податкової економії у разі застосування офшорної компанії.

Компанія – резидент купує у компанії – нерезидента товар на суму 125000 дол. за партію та продає його вітчизняним споживачам за ціною 266000 дол. за партію.

Додаткові витрати компанії резидента дорівнюють 14000 дол. Прибуток компанії резидента оподатковується за ставкою 18%. Після створення офшорної компанії, компанія резидент почала здійснювати через неї зазначені торгові операції.

Розрахунки податку на прибуток за участю офшорної компанії виглядають наступним чином: офшорна компанія купує у нерезидента партію

товару за 125000 дол. та продає його компанії резидента за 222000 дол., яка в свою чергу реалізує його за 266000 дол. Додаткові витрати офшорної компанії дорівнюють 8000 дол., а додаткові витрати компанії резидента дорівнюють 14000 дол. Ставка податку на прибуток офшорної компанії складає 10%.

Визначте суму податкової економії з податку на прибуток.

Завдання 2. Визначення понять міжнародного оподаткування.

Поєднайте термін з тлумаченням.

Таблиця 5.1 – Терміни та поняття міжнародного оподаткування

Термін	Роз'яснення
Податкові гавані	А. Країни, де при загальному доволі високому рівні податку на прибуток діє система податкових пільг, які надаються деяким торговельним, фінансовим або холдинговим компаніям
Країни із сприятливим оподаткуванням	Б. Країни, у яких максимально спрощена процедура реєстрації юридичних осіб та значно знижені або й зовсім відсутні податки на прибуток, отриманий за межами країни (важливим також є те, що ведення справ, оформлення документів та звітність таких компаній – мінімальні)

Завдання 3. Прогнозування можливих витрат щодо створення компанії в офшорній зоні.

На зборах акціонерів прийняте рішення про створення компанії в офшорній зоні. Оголошений статутний капітал складає 45000 дол. Проаналізуйте можливі витрати по створенню фірми на підставі представленої нижче інформації.

Таблиця 5.2 – Витрати на створення компанії в офшорній зоні

Офшорні зони	Реєстраційний збір	Річний збір	Максимальний розмір статутного капіталу при мінімальній ставці реєстраційного збору	Примітки
Беліз	100 дол.	100 дол.		Не вимагає проводити щорічну аудиторську перевірку
Багамські острови	100 дол.	100 дол.	5000 дол.	Звільнення від податків на 20 років
Теркс і Кайкос	500 дол.	300 дол.	50000 дол.	Звільнення від податків на 20 років. Гарантія незмінності щорічного фіксованого мита

? Контрольні запитання

1. У чому полягає сутність міжнародного податкового планування?

2. Дайте характеристику методам уникнення міжнародного подвійного оподаткування.
3. Назвіть принципи міжнародного податкового планування.
4. Яка роль міжнародного податкового планування в системі управління зовнішньоекономічною діяльністю компаній?
5. Як регулюються податкові відносини України з іншими державами?
6. Які особливості побудови податкових систем в країнах ЄС?
7. Визначте структуру системи оподаткування в економічно розвинутих країнах.
8. Які пріоритетні напрямки формування податкової політики у країнах ЄС?
9. Які основні завдання при проведенні міжнародного податкового планування?

ТЕСТИ

1. Хто в середині минулого століття вперше створив такі інструменти міжнародної економічної діяльності, як офшорні зони, міжнародне податкове планування та трастові схеми діяльності підприємств і фізичних осіб:

- а) англійські економісти;
- б) англійські юристи;
- в) американські економісти.

2. Виділяють такі групи методів міжнародного податкового планування:

а) методи зниження сукупного рівня оподаткування через оптимальний перерозподіл прибутку для цілей оподаткування в межах країн здійснення зовнішньоекономічної діяльності;

б) методи спрямовані на зниження сукупного рівня оподаткування компанії через перенесення частини функцій та ризиків компанії і відповідно її прибутку для цілей оподаткування у податкові юрисдикції інших країн чи територій, де вони підпадають під порівняно більш сприятливі умови оподаткування;

в) методи спрямовані на зниження сукупного рівня оподаткування через оптимальний перерозподіл прибутку для цілей оподаткування.

3. У фінансовій сфері найбільші офшорні фінансові ринки концентруються у:

- а) США;
- б) Великій Британії;
- в) Японії.

4. Часто формування компаній в офшорних зонах асоціюють з:

- а) відмиванням брудних грошей;

- б) благодійністю;
- в) невисокими доходами.

5. Результати групування країн ОЕСР засвідчили, що у більшості з них значення податкового коефіцієнту знаходиться в межах 25–30 %. При цьому найбільше значення податкового коефіцієнту спостерігалось в:

- а) Фінляндії;
- б) Швеції;
- в) Південній Кореї.

6. Найменше значення податкового коефіцієнту спостерігалось в:

- а) Японії;
- б) Швеції;
- в) Південній Кореї.

7. Викликане оподаткуванням погіршення добробуту платника податків, що виявляється у зменшенні його доходів, що не компенсуються наданням суспільних благ, профінансованих за рахунок сплати податків, а також у зміні структури споживання платника – це:

- а) податкова квота;
- б) податкове навантаження на доходи;
- в) податкове навантаження на фізичних осіб.

8. Рівень оподаткування є єдиним і визначальним фактором при виборі місця для базування компанії:

- а) так;
- б) ні;
- в) інше.

ТЕМА 6. АНАЛІЗ ПОДАТКОВИХ НАДХОДЖЕНЬ ДО БЮДЖЕТУ

Мета: набути уявлення про сутність системи показників статистики оподаткування; засвоїти підходи до класифікації відносних показників статистики оподаткування; оволодіти методикою аналізу надходжень до бюджету.

Питання для обговорення

1. Економічна сутність системи показників статистики оподаткування податкових надходжень.
2. Класифікація відносних показників статистики оподаткування та їх використання в процесі аналізу податкових надходжень до бюджету.

Терміни та поняття: Аналіз податкових надходжень до бюджету, податкові надходження, методи надходжень до бюджету, показники статистики

оподаткування, податкове регулювання, податкове навантаження, відносні показники статистики оподаткування.

Методичні рекомендації до вивчення теми

✎ У ході опрацювання *першого питання* необхідно врахувати, що необхідною передумовою ефективного державного податкового регулювання є розроблення науково обґрунтованого статистичного інформаційно-аналітичного забезпечення управлінських рішень, першим і основним етапом якого є формування системи статистичних показників. Проблема дослідження системи показників статистики оподаткування тісно пов'язана з методологією їх побудови. Для України найбільш раціональним вбачається варіант визначення об'єктів оподаткування відповідно до особливостей методології побудови показників за податковим законодавством. Статистика оподаткування має широку систему показників, які всебічно характеризують явища і процеси, що відбуваються в системі оподаткування, висвітлюють діяльність податкових органів. Відображаючи розміри податкових явищ, абсолютні величини мають пізнавальне і практичне значення. Перелік абсолютних показників залежить від галузі статистики оподаткування і цілей дослідження. Поряд з абсолютними показниками в статистиці оподаткування велике значення мають відносні показники. В процесі виявлення ряду найважливіших питань виникає необхідність у вивченні структури податкового явища, співвідношення між його відносними частинами, розвитку у часі. У розрахунку прогнозу надходжень використовуються: інформаційні бази даних органів ДПС (податкові декларації та розрахунки, вантажні митні декларації, інші інформаційні масиви); інформація органів державної статистики, казначейства, митної служби; прогнозні та фактичні макроекономічні показники соціально-економічного розвитку регіону. У ході розрахунку очікуваних надходжень враховуються показники сплати за відповідні періоди попереднього року, середньомісячні обсяги сплати за минулий та поточний роки, очікувані щомісячні платежі з урахуванням очікуваного погашення податкового боргу, сплата розстрочених сум податкових зобов'язань, очікувані обсяги сплати відшкодованих сум ПДВ, а також зміна впливу окремих чинників, серед яких: зміна структури платників, економічних показників щодо обсягу платежів. Основою складання планів і прогнозів податкових надходжень є скрупульозний економетричний аналіз, що враховує специфіку конкретних управлінських питань стратегічного та тактичного планування і прогнозування.

✎ У *другому питанні* необхідно звернути увагу на те, що для оцінювання місця податків у формуванні бюджетних доходів визначають відношення сум податкових надходжень до бюджету, до сум деяких податків, що згруповані за класифікаційними ознаками, а також до суми окремих податків і загальної суми податкових платежів. Питома вага тієї чи іншої податкової групи дозволяє визначити її місце (роль) у формуванні доходів бюджету. Такий аналіз здійснюють у динаміці в порівняннях цінах, що дає змогу визначити оподаткування як важіль у проведенні стабілізаційної бюджетної політики.

Зіставлення окремих податків між собою, з одного боку, та порівняння із загальною сумою податкових платежів до бюджету – з іншого, дають змогу визначити, якій саме групі податків притаманна функція фіскального регулятора доходів бюджету. Статистичне вивчення податкових надходжень як основи доходної частини бюджету відбувається на основі рядів динаміки з розрахунком відносних величин динаміки, структури, інтенсивності, а також місця й значення кожного з основних джерел доходу у загальному обсязі бюджету. У складі доходів державного бюджету найбільша питома вага припадає на податкові надходження (податок на додану вартість, акцизний податок, податок на прибуток підприємств, податок з доходів фізичних осіб, рентні платежі тощо). Для оцінювання місця податків у формуванні бюджетних доходів визначають відношення сум податкових надходжень до бюджету, до сум деяких податків, що згруповані за класифікаційними ознаками, а також до суми окремих податків і загальної суми податкових платежів. Питома вага тієї чи іншої податкової групи дозволяє визначити її місце (роль) у формуванні доходів бюджету. Такий аналіз здійснюють у динаміці в порівняльних цінах, що дає змогу визначити оподаткування як важіль у проведенні стабілізаційної бюджетної політики. Зіставлення окремих податків між собою, з одного боку, та порівняння із загальною сумою податкових платежів до бюджету – з іншого, дають змогу визначити, якій саме групі податків притаманна функція фіскального регулятора доходів бюджету.

✍ Практичні завдання

Завдання 1. Аналіз податкових надходжень до бюджету за результатами перевірок.

Встановити тісноту кореляційного зв'язку між кількістю проведених перевірок та сумою донарахованих платежів до бюджету.

Таблиця 6.1 – Результати проведених перевірок за звітний рік

Місяць	01	02	03	04	05	06	07	08	09	10	11	12
X – Кількість перевірок	64	57	47	58	44	61	63	54	62	60	54	59
Y – Суми донарахованих податків (тис. грн)	295	266	214	305	105	453	353	365	366	235	198	269

Завдання 2. Визначення податкового навантаження на макрорівні.

Визначте податкове навантаження на макрорівні. Валовий внутрішній продукт (ВВП) держави за рік становить 370 млрд грн.

Надходження до зведеного бюджету складають: прямі податки – 30 млрд грн; обов'язкові відрахування у державні соціальні фонди – 25 млрд грн, непрямі податки – 72 млрд грн.

Завдання 3. Визначення переваг і недоліків існуючих систем оподаткування в Україні.

З'ясуйте переваги та недоліки кожної з існуючих систем оподаткування, що можуть вплинути на рішення окремого платника податків щодо вибору варіанту оподаткування. Визначте складові мотивації вибору платником конкретної системи оподаткування.

? Контрольні запитання

1. Окресліть основні проблеми прогнозування податкових надходжень.
2. Надайте оцінку впливу прямих податків на доходи бюджету.
3. Назвіть інституційні засади прогнозування податкових надходжень.
4. Які ідентифіковані чинники впливають на обсяги податкових надходжень від ПДВ?
5. Які ідентифіковані чинники впливають на обсяги податкових надходжень від податку на прибуток?
6. Які ідентифіковані чинники впливають на обсяги податкових надходжень від акцизного податку?
7. Які ідентифіковані чинники впливають на обсяги податкових надходжень від ПДФО?
8. Які основні елементи планування доходів бюджету?
9. Назвіть терміни реалізації податкових планів та прогнозів.

ТЕСТИ

1. Ефекти впливу податків на економіку загалом і на окремих її платників, пов'язані з економічними обмеженнями, що виникають у результаті сплати податків і відволікання коштів від інших можливих напрямів їх використання – це:

- а) податковий коефіцієнт;
- б) податкове навантаження;
- в) податкова квота.

2. Організаційні форми аналізу ефективності податкового планування на підприємстві можуть бути різними і визначаються:

- а) галузевою специфікою;
- б) організаційно-правовою формою;
- в) розмірами підприємства.

3. Трансформація національної податкової системи України відбувається під вирішальним впливом таких зовнішніх чинників, як:

- а) міжнародна податкова конкуренція;
- б) пенсійна реформа;
- в) європейська податкова гармонізація.

4. Заходи непрямого впливу на економіку та соціальні процеси через зміну податків, податкових ставок, податкових пільг, зниження чи підвищення загального рівня оподаткування, відрахувань до бюджету, є:

- а) податковим регулюванням;
- б) регулюванням податкової системи;
- в) інструментами податкового регулювання.

5. Світова практика визначення граничної норми оподаткування для кожної окремої країни встановлюється емпіричним шляхом за такими ознаками:

- а) у разі підвищення податкових ставок надходження до бюджету знижуються чи зростають непропорційно повільно;
- б) зростають масштаби ухилення та уникнення від оподаткування;
- в) знижуються темпи економічного зростання, скорочуються інвестиції, зменшується кількість робочих місць тощо.

6. Причини ухилення від сплати податків, пов'язані з прагненням держави використовувати податки не тільки для забезпечення свого функціонування, а ще і як інструмент соціальної й економічної політики, називаються:

- а) техніко-юридичні;
- б) політичні;
- в) економічні.

7. Розрахунок надходжень з податку на додану вартість здійснюється з урахуванням таких чинників:

- а) очікуваних надходжень базового року (виходячи з факту 10 місяців);
- б) впливу за рахунок зміни контингенту платників;
- в) впливу змін у законодавстві.

ЗМІСТ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

ТЕМА 1. ПОДАТКОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ В УКРАЇНІ

Питання для самостійного опрацювання

1. Пріоритети податкового регулювання в Україні.
2. Інструменти податкового регулювання в непрямому оподаткуванні: світовий і вітчизняний досвід.
3. Інструменти податкового регулювання в прямому оподаткуванні: світовий і вітчизняний досвід.
4. Вплив пільг на формування дохідної частини бюджету.
5. Особливості податкового регулювання у розвинутих країнах.

Завдання для самостійної роботи

1. Поєднайте метод податкового регулювання з його змістом.

Таблиця 1.1 – Основні терміни і поняття системи оподаткування

Термін	Роз'яснення
1. Інвестиційний податковий кредит	А. Заходи з надання платникам податків права сплатити суми податків, по яким минули встановлені податковим законодавством терміни платежів, задля легалізації тіньового капіталу.
2. Податкова амністія	Б. Відстрочення на визначений час строку сплати податкових зобов'язань з податку на прибуток, який отримано суб'єктом підприємницької діяльності від реалізації інвестиційних та інноваційних проектів.
3. Податковий період	В. Розстрочення сплати податкової заборгованості платників податків рівними частками на визначений строк.
4. Реструктуризація податкової заборгованості	Г. Період часу, протягом якого завершується процес формування податкової бази і остаточно визначається розмір податкового зобов'язання.
5. Податкові канікули	Д. Застосовуються для оподаткування окремих видів підприємницької діяльності чи суб'єктів оподаткування з метою їх підтримки.
6. Спрощені технології оподаткування	Е. Термін, що надається законодавством, протягом якого платнику податків дозволено не сплачувати податки
7. Міжнародні угоди про уникнення подвійного оподаткування	Ж. Встановлення ставки будь-якого податку має бути настільки оптимальним, щоб дозволити господарюючим суб'єктам здійснювати свою фінансово-господарську діяльність з максимальним прибутком, але при цьому дотримуватися і фіскальних інтересів держави.
8. Оптимізація податкових ставок	З. Угоди, які укладаються між країнами з метою уникнення оподаткування одного і того ж об'єкту ідентичними або аналогічними податками.
9. Податкові вирахування	К. Суми, на які зменшується податкова база.

2. Охарактеризуйте загально-правові принципи організації податкового регулювання.
3. Охарактеризуйте методи і способи податкового регулювання.
4. Підготуйте есе на одну із запропонованих тем:
 - регулятивний аспект Податкового кодексу України;
 - регулятивний потенціал оподаткування споживання та виробництва в Україні;
 - економічне та соціальне значення пільгового оподаткування;
 - податкові пільги в Україні: проблеми та перспективи.

ТЕМА 2. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ПОДАТКОВОГО ПЛАНУВАННЯ І ПРОГНОЗУВАННЯ

Питання для самостійного опрацювання

1. Державне податкове планування і прогнозування.
2. Напрямки процесу державного податкового прогнозування.
3. Принципи податкового планування.
4. Етапи податкового планування.

Завдання для самостійної роботи

1. Поставте у відповідність сутність до принципів податкового планування.

Таблиця 2.2 – Принципи податкового планування та їх сутність

Принцип	Сутність принципу
1. Законність	А. Повний облік податкових надходжень, категорій платників податків, податкової бази, наданих відстрочок і наявних пільг по всім податкам
2. Повнота відображення показників плану	Б. Наявність оптимального значення податкового навантаження обумовлює необхідність розробки компромісних методів, які враховували б і інтереси держави, і інтереси платників податків
3. Узгодження інтересів платників податків і держави	В. Податкові плани повинні складатися на основі чинного фінансового, бюджетного та податкового законодавства.

2. Охарактеризуйте вплив зайнятості, інфляції, державного боргу та інвестицій на якість податкового прогнозування. Наведіть кілька прикладів.
3. Визначте взаємозв'язок прогнозування обсягів податкових надходжень на підставі темпів економічного зростання з прогнозуванням соціально–економічних потреб регіону.
4. Проаналізуйте структурні показники податкової системи України на

підставі даних Державної казначейської служби України за останні два роки. Оформіть результати у таблицю. Напишіть висновки.

Таблиця 2.3 – Аналіз податкових надходжень до бюджету України

Податкові надходження	Минулий період		Звітний період		Відхилення	
	тис. грн	Питома вага, %	тис. грн	Питома вага, %	+/_, тис. грн	%. питома вага
.....						

5. Підготуйте есе на одну із запропонованих тем:

- чинники впливу на якість прогнозування і планування податкових надходжень;
- елементи податкового планування;
- інструментарій податкового планування та процеси ухилення від сплати податків;
- зарубіжний досвід прогнозування податкових надходжень.

ТЕМА 3. МЕТОДИ ПОДАТКОВОГО ПЛАНУВАННЯ І ПРОГНОЗУВАННЯ

Питання для самостійного опрацювання

1. Загальні методи податкового планування і прогнозування.
2. Спеціальні методи податкового планування і прогнозування.
3. Особисті методи податкового планування і прогнозування.

Завдання для самостійної роботи

1. Розрахуйте коефіцієнти загального податкового навантаження, податкового навантаження на працю та податкового навантаження на споживання в Україні за останні два роки, використовуючи статистичні методи аналізу. Оформіть результати у таблицю. Напишіть висновки.

Таблиця 3.3 – Коефіцієнти податкового навантаження в Україні

Коефіцієнт	Минулий період	Звітний період	Темп росту, %	Відхилення, +/–
Коефіцієнт загального податкового навантаження				
Коефіцієнт податкового навантаження на працю				
Коефіцієнт податкового навантаження на споживання				

2. Охарактеризуйте методи економіко-математичного моделювання та порядок їх використання у податковому плануванні і прогнозуванні.

3. Визначте сутність та напрями застосування кореляційно-регресійного аналізу у податковій роботі. Наведіть кілька прикладів.

4. Підготуйте есе на одну із запропонованих тем:

- концепції оптимального оподаткування доходів, капіталу та товарів;
- сучасні тенденції оподаткування факторів виробництва в Україні;
- теорії податкової межі та загальний рівень оподаткування економіки;
- концепції оптимального оподаткування доходів, капіталу та товарів;
- використання статистичних методів прийняття рішень у плануванні та прогнозуванні податкових надходжень.

ТЕМА 4. МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ ПРОГНОЗУВАННЯ ПОДАТКІВ ТА ІНШИХ ПОДАТКОВИХ ПЛАТЕЖІВ

Питання для самостійного опрацювання

1. Прогнозування надходжень податку на прибуток підприємств.
2. Прогнозування надходжень податку на додану вартість.
3. Прогнозування надходжень податку на доходи фізичних осіб.

Завдання для самостійної роботи

1. Поставте у відповідність види планів податкових надходжень та їх ознаки.

Таблиця 4.1 – Плани податкових надходжень та їх ознаки

Ознака	Види планів	
1. За рівнем органів влади і управління	А.	– плани податкових надходжень від юридичних осіб; – плани податкових надходжень від фізичних осіб.
2. За суб'єктами сплати податків	Б.	– агреговані (узагальнені за всіма видами податків); – згруповані по видам податків (державні і місцеві); – детальні (плани по конкретних податках).
3. Залежно від етапу бюджетного процесу	В.	– стратегічні (понад 20 років); – довгострокові (від 5 до 20 років); – середньострокові (від 1 до 5 років); – короткострокові (від одного місяця до року); – оперативні (до одного місяця).
4. За часовою визначеністю	Г.	– державні (консолідований, регіональний); – місцеві (плани муніципальних утворень).
5. За ступенем охоплення податків і зборів	Д.	– при обґрунтуванні податкових доходів бюджетів; – при реалізації бюджетів.

2. Розрахуйте очікувану суму податку з доходів фізичних осіб, що надійде до місцевого бюджету у наступному році. Доходи фізичних осіб у звітному році

становили:

- в АПК – 15 млн грн;
- в промисловості – 78 млн грн;
- в будівництві – 51 млн грн;
- в торгівлі – 42 млн грн;
- для підприємств транспорту – 22 млн грн;
- в сфері освіти – 12 млн грн;
- в сфері охорони здоров'я – 12 млн грн;
- в сфері послуг – 44 млн грн.

У звітному році підприємствам АПК надана соціальна пільга – 0,5 млн грн; промисловості – 4 млн грн; іншим галузям – 5 млн грн. Соціальні утримання у звітному році 800 тис. грн. Очікуваний індекс інфляції у наступному році – 115%. Сума реструктуризованої недоїмки термін сплати якої припадає на наступний рік – 23 млн грн, а очікувана сума недоїмки у наступному році – 11 млн грн.

3. Підготуйте есе на одну із запропонованих тем:

- проблеми прогнозування податкових надходжень;
- інституційні засади прогнозування податкових надходжень;
- сутність прогнозування податкових надходжень як складової формування доходів бюджету;
- основні методи визначення податкових надходжень від ПДВ.

ТЕМА 5. МІЖНАРОДНЕ ПОДАТКОВЕ ПЛАНУВАННЯ

Питання для самостійного опрацювання

1. Теоретичні засади міжнародного корпоративного податкового планування.
2. Економічна та правова природа міжнародного корпоративного податкового планування.
3. Принципи міжнародного податкового планування.
4. Методи уникнення міжнародного подвійного оподаткування.

Завдання для самостійної роботи

1. Розрахуйте суму податку на прибуток до сплати у Великобританії за наступними даними. Компанія Великобританії отримала ліцензійні платежі від португальської компанії у розмірі 100 000 ф. ст. У Португалії був сплачений податок на прибуток за ставкою 5%. Ставка податку на прибуток у Великобританії складає 30%.

2. У рамках міжнародного співробітництва українська фірма одержувала кредит від канадської корпорації, що не має на території України постійного представництва. Відповідно до умов договору відсотки по кредиту сплачуються

один раз у квартал. Після закінчення першого кварталу українська фірма нарахувала відсотки за кредит у розмірі 10 000 дол.

Визначити:

- чи виникає в даному випадку об'єкт оподаткування?
- на кого покладений обов'язок з нарахування та сплати податку?

3. Компанія США вкладає 1000 дол. у дочірнє підприємство, що розташоване в країні ЄС, де ставка податку на прибуток дорівнює 26%. Ставка податку на прибуток у США дорівнює 34 %. Курс: 1 дол. / 2 євро. Прогнозований дохід у разі реалізації інвестиційного проекту – 2880 євро, термін окупності два роки, прогнозований обмінний курс на період окупності інвестиційного проекту складає 1 дол. /1,5 євро.

Визначте:

- суму доходу після сплати податків за кордоном;
 - оподатковуваний дохід материнської компанії в кінці другого року, якщо всі грошові кошти будуть переведені до США;
 - податок, що потрібно заплатити у США у прогнозованому періоді;
 - суму чистого прибутку материнської компанії;
 - прибутковість інвестицій материнської компанії.
4. Підготуйте есе на одну із запропонованих тем:
- зарубіжний досвід прогнозування податкових надходжень;
 - місце міжнародного корпоративного податкового планування в системі управління зовнішньоекономічною діяльністю компаній;
 - структура оподаткування у розвинутих закордонних країнах;
 - пріоритетні напрямки податкової політики у країнах ЄС та її особливості.

ТЕМА 6. АНАЛІЗ ПОДАТКОВИХ НАДХОДЖЕНЬ ДО БЮДЖЕТУ

Питання для самостійного опрацювання

1. Сутність прогнозування податкових надходжень як складової формування доходів бюджету.
2. Аналіз впливу прямих податків на доходи бюджету.
3. Аналіз впливу непрямих податків на доходи бюджету.

Завдання для самостійної роботи

1. До оподаткування доходи групи платників із низькими доходами становили 80 000 тис. грн, доходи групи платників з високими доходами становлять 260 000 тис. грн. Сума сплачених податків групою платників із низькими доходами становить 9000 тис. грн, групою платників із високими доходами – 21 000 тис. грн. Визначте тип податкової системи держави шляхом розрахунку ефективної податкової ставки.

2. Валовий внутрішній продукт (ВВП) держави за рік становить 370 млрд грошових одиниць, податкові надходження до зведеного бюджету складають: прямі податки – 55 млрд грошових одиниць, непрямі податки – 72 грошових одиниць. Визначте податкове навантаження на макрорівні.

3. Розрахуйте рівень концентрації податкових надходжень в доходах Зведеного бюджету, коефіцієнт покриття податковими надходженнями витрат Зведеного бюджету та коефіцієнт еластичності податкових надходжень в Україні за останні два роки, використовуючи статистичні методи аналізу. Оформіть результати у таблицю. Напишіть висновки.

Таблиця 6.2 – Показники оцінювання ефективності податкової політики

Показники	Минулий період	Звітний період	Темп росту, %	Відхилення, +/–
Рівень концентрації податкових надходжень в доходах Зведеного бюджету				
Коефіцієнт покриття податковими надходженнями витрат Зведеного бюджету				
Коефіцієнт еластичності податкових надходжень				

4. Підготуйте есе на одну із запропонованих тем:

- фінансова ефективність податкової політики;
- сутність податкової політики в системі державного регулювання економіки;
- оцінювання ефективності податкової політики;
- світова практика визначення податкової ефективності.

? ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДЛЯ САМОПЕРЕВІРКИ ТА АКТУАЛІЗАЦІЇ ЗНАНЬ

1. Комплексні механізми податкового регулювання в Україні.
2. Завдання податкового регулювання на макрорівні.
3. Види інструментів податкового регулювання.
4. Сутність податкового планування і прогнозування.
5. Ефект від застосування методів податкового планування в області ПДВ.
6. Фактори, що впливають на якість податкового прогнозування.
7. Сутність фіскального потенціалу податкової системи.
8. Принципи податкового планування.
9. Етапи податкового планування.
10. Критерії оптимальності у податковому плануванні.
11. Фіскальна роль податкової системи.
12. Сутність та основні цілі процесу бюджетного планування.
13. Бюджет України. Принципи планування та державного регулювання бюджету.
14. Сутність ефективних ставок оподаткування.
15. Застосування в податковій роботі багатомірних методів статистичного аналізу.
16. Застосування в податковій роботі кореляційно-регресійного аналізу.
17. Застосування в податковій роботі статистичних методів прийняття рішень.
18. Застосування в податковій роботі економіко-математичних методів.
19. Показники оцінки фіскального потенціалу та фіскальної функції податкової системи.
20. Стимулююче значення податкових пільг при плануванні збільшення інвестиційної діяльності підприємства.
21. Методи бюджетного планування.
22. Чинники впливу на основні та найбільш суттєві види податків
23. Сутнісна характеристика податкового ризику.
24. Методи управління ризиком.
25. Прогнозування прямих податків та непрямих податків.
26. Поняття міжнародного податкового планування.
27. Взаємозалежність міжнародного податкового права і міжнародного податкового планування.
28. Основи організації міжнародного податкового планування.
29. Характеристика основних елементів формування міжнародного оподаткування України.
30. Основні тенденції розвитку податкових систем ведучих закордонних країн.
31. Регулювання економічних та податкових відносин України з іншими державами.
32. Підходи до визначення податкового навантаження.

- 33. Податкове регулювання у спеціальних економічних зонах.
- 34. Особливості побудови податкових системи країн ЄС.
- 35. Структура оподаткування у розвинутих закордонних країнах.
- 36. Пріоритетні напрямки податкової політики у країнах ЄС та її особливості.
- 37. Порядок нарахування та сплати податків з доходів громадян в різних країнах світу.
- 38. Основні цілі створення вільних економічних зон.
- 39. Структура системи оподаткування, що діє в країні.
- 40. Податкова політика.
- 41. Фіскальний потенціал податкової системи.
- 42. Поняття та методи визначення податкового навантаження.
- 43. Податкове навантаження на фактори виробництва та споживання.
- 44. Структура податкових надходжень до бюджету
- 45. Процеси ухилення від сплати податків.
- 46. Інституційні засади прогнозування податкових надходжень.
- 47. Сутність прогнозування податкових надходжень як складової формування доходів бюджету.
- 48. Податкове навантаження на фактори виробництва та споживання.
- 49. Концепції оптимального оподаткування доходів, капіталу та товарів.
- 50. Проблеми та напрями перекладання податкового тиску в Україні.

ТЕСТИ

1. Найбільш традиційним показником, що дозволяє оцінити рівень податкового навантаження в країні є:

- а) податковий коефіцієнт;
- б) частка чистих податків у ВВП;
- в) рівень податків у розрахунку на одного зайнятого та на душу населення.

2. Прогноз обсягу надходжень якого податку базується на прогнозних обсягах виробництва, реалізації та імпорту підакцизних товарів, а також обмінному курсі гривні до долара США:

- а) акцизний податок;
- б) ПДВ;
- в) податок на прибуток.

3. Необхідно враховувати вплив таких чинників на надходження податку з доходів фізичних осіб:

- а) наявність заборгованості із заробітної плати і тенденцію до її зменшення (збільшення);
- б) тенденції підприємств до інвестування або накопичення капіталу;
- в) зниження місцевою владою обсягу очікуваних доходів місцевих бюджетів.

4. Можливість зменшення оподаткованого прибутку на суму негативного значення об'єкта оподаткування податкових періодів належить до інструментів податкового регулювання:

- а) системних;
- б) комплексних;
- в) локальних.

5. Вид податкових пільг, спрямований на зменшення бази оподаткування шляхом звільнення окремих її складових (бази) від сплати податку:

- а) податкові вилучення;
- б) податкові вирахування;
- в) податкові кредит, розстрочка та відстрочка.

6. Основним кількісним показником виконання податками фіскальної функції є:

- а) податковий коефіцієнт;
- б) податкове навантаження на економіку країни;
- в) питома вага податків у доходах зведеного бюджету.

7. Розрахунок ефективних ставок податків на працю, капітал і

споживання передбачає класифікацію податків за:

- а) формою оподаткування;
- б) способами утримання;
- в) економічними функціями.

8. Уперше методику оцінки рівня податкового навантаження на основі ефективних ставок було запропоновано в 1994 році:

- а) Е. Мендозою, А. Разіним, і Л. Тезарем;
- б) Де Хааном та Б. Волкерінком;
- в) Д. Кері, Г Чилінгіріаном та Дж. Рабесоном.

9. Згідно з інституціональною економічною теорією під час розрахунку податкового тягаря на фізичних осіб має враховуватися не лише сума податкових зобов'язань індивіда, а й:

- а) витрати податкових розрахунків;
- б) витрати утримання податків;
- в) витрати інституціоналізації.

10. Історично склалося так, що вихідною ознакою вільних економічних зон була наявність особливого режиму:

- а) амортизаційного оподаткування;
- б) митного оподаткування;
- в) немає правильної відповіді.

11. Експортно-промислові зони – це:

- а) частина території держави, де товари іноземного походження можуть зберігатися, купуватися та продаватися без сплати мита і митних зборів або з їх відстроченням;
- б) частина території держави, на якій запроваджується спеціальний (пільговий податковий, валютно-фінансовий, митний тощо) режим економічної діяльності з метою стимулювання підприємництва;
- в) зони, виділені з території країни, діяльність яких спрямована на виробництво товарів, передусім на задоволення потреб експорту.

12. Резерви щодо надходжень податку на доходи фізичних осіб:

- а) Збільшення надходжень за рахунок законодавчих змін щодо зайнятості населення;
- б) Боротьба з тінізацією доходів громадян;
- в) Зменшення податкового боргу з податку на доходи фізичних осіб.

13. Зони, в яких запроваджується особливо сприятливий режим проведення банківських та страхових операцій, що здійснюються в іноземній валюті для обслуговування нерезидентів – це:

- а) туристично-рекреаційні зони;
- б) банківсько-страхові зони;

в) науково-технічні зони.

14. Врахування змін складу платників, цін і цінової політики, галузевих тенденцій у суспільстві входить у завдання:

- а) тактичного і стратегічного контролю у сфері податкового планування;
- б) тактичного і стратегічного моніторингу навколишнього середовища у процесі реалізації податкових планів;
- в) інше.

15. Реструктуризація податкового боргу, як один із методів податкового регулювання включає:

- а) тільки відстрочення сплати податкового боргу;
- б) тільки розстрочення сплати податкового боргу;
- в) відстрочення і розстрочення сплати податкового боргу.

16. Запровадження або відміну «нульової» ставки необхідно врахувати при прогнозуванні

- а) податку на прибуток;
- б) акцизного податку;
- в) податку на додану вартість.

17. Кореляційний аналіз вивчає:

- а) вплив окремих факторів на результати експерименту;
- б) залежність середнього значення якої-небудь величини від деякої іншої величини чи від декількох величин;
- в) щільність зв'язку між факторними і результативними показниками, що не перебувають у функціональній залежності.

18. Державна податкова адміністрація:

- а) приймає рішення щодо встановлення суб'єктам підприємницької діяльності податкових пільг;
- б) контролює обґрунтованість користування пільгами;
- в) приймає рішення щодо встановлення суб'єктам підприємницької діяльності податкових пільг і контролює обґрунтованість користування ними.

19. Застосування методів податкового регулювання:

- а) має соціальні наслідки;
- б) немає соціальні наслідки;
- в) інше.

ПРИКЛАДИ ВИКОНАННЯ ЗАВДАНЬ

Завдання 1

Визначте прогнозовану суму надходжень до Державного бюджету від ПДВ. У звітному році сума ПДВ, що була сплачена до Державного бюджету за галузями економіки в області становила:

- АПК – 276 млн грн;
- промисловість – 2826 млн грн;
- будівельний сектор – 582 млн грн;
- торгівля – 376 млн грн;
- транспорт та зв'язок – 301 млн грн;
- послуги – 368 млн грн.

У поточному році сума відшкодованого ПДВ промисловим підприємствам складала 10% від сплаченої суми ПДВ, а у сфері послуг 7%. У наступному році прогнозується зменшення бази оподаткування ПДВ: у промисловості на 20%, у будівельній галузі – 30%. Очікуваний індекс інфляції на наступний рік – 114%. Сума реструктуризованої недоїмки термін сплати якої припадає на наступний рік – 265 млн грн, а очікувана сума недоїмки у наступному році – 326 млн грн.

Розв'язок

Розрахуємо суму податкових надходжень до бюджету поточного року:

$$276 + (2826 - 2826 \times 0,1) + 582 + 376 + 301 + (368 - 368 \times 0,07) = \\ = 276 + 2543,4 + 582 + 376 + 301 + 342,24 = 4420,64 \text{ млн грн.}$$

Розрахуємо суму податкових надходжень до бюджету наступного року:

$$(276 + 2543,4 \times 0,8 + 582 \times 0,7 + 376 + 301 + 342,24) \times 1,14 + 265 - 326 = \\ = (276 + 2034,72 + 407,4 + 376 + 301 + 342,24) \times 1,14 + 265 - 326 = \\ = 4120 \text{ млн грн.}$$

Завдання 2

Компанія – резидент купує у компанії – нерезидента товар на суму 100000 дол. за партію та продає його в вітчизняним покупцям за ціною 200000 дол. за партію. Додаткові витрати української компанії дорівнюють 10000 дол. Прибуток компанії – резидента оподатковується за ставкою 18%. Після створення офшорної компанії, компанія – резидент почала здійснювати через неї зазначені торгові операції.

Розрахунки за участю офшорної компанії виглядають наступним чином: офшорна компанія купує у компанії – нерезидента партію товару за 100000 дол. та продає його компанії – резиденту за 185000 дол., яка в свою чергу реалізує його в Україні за 200000 дол.

Додаткові витрати компанії – резидента дорівнюють 10000 дол. Ставка податку на прибуток офшорної компанії складає 10%.

Розрахуйте суму податкової економії.

Розв'язок

Необхідно порівняти два етапи розрахунку.

Етап 1. Вартість закупівлі товару у компанії – нерезидента складає 100000 дол. Додаткові витрати компанії – резидента дорівнюють 10000 дол. Обсяг реалізації складає 200000 дол.

Податок на прибуток дорівнює:

16200 дол. $(200000 - (100000 + 10000) \times 0,18)$.

Чистий прибуток компанії – резидента складає 73800 \$ $(90000 - 16200)$.

Етап 2. Офшорна компанія купує у компанії – нерезидента товар за 100000 дол.

Компанія – резидент купує товар через офшорну компанію за 185000 дол. Додаткові витрати компанії – резидента дорівнюють 10000 дол. Обсяг реалізації складає 200000 дол.

Прибуток до оподаткування – 5000 дол $(200000 - 185000 - 10000)$. Податок на прибуток – 900 дол. $(5000 \times 0,18)$. Чистий прибуток – 4100 дол.

Оподатковуваний прибуток офшорної компанії – 85000 дол. $(185000 - 100000)$. Податок на прибуток офшорної компанії – 8500 дол. Чистий прибуток – 76500 дол.

Таким чином загальний чистий прибуток компанії – резидента при участі офшорної компанії складає 80600 дол. $(76500 + 4100)$, а сума податкової економії – 6800 дол. $(80600 - 73800)$.

Завдання 3

Валовий внутрішній продукт держави за рік становить 370 млрд грошових одиниць, податкові надходження до зведеного бюджету складають: прямі податки – 55 млрд грошових одиниць, непрямі податки – 72 млрд грошових одиниць. Розрахуйте податкове навантаження на макрорівні.

Розв'язок

У міжнародній статистиці для виміру загального рівня податкового навантаження на економіку використовується податковий коефіцієнт (tax ratio), що розраховується як відношення суми сплачених податків, включаючи обов'язкові відрахування у державні соціальні фонди, до ВВП у ринкових цінах.

$$ПН = \frac{П}{ВВП} \times 100\%$$

де ПН – податкове навантаження на макрорівні;

П – суми сплачених податків, включаючи обов'язкові відрахування у державні соціальні фонди.

$$ПН = \frac{127}{370} \times 100\% = 34,3\%$$

ГЛОСАРІЙ

Вільна економічна зона – частина території країни, на якій товари розглядаються як об'єкти, що знаходяться за межами митної території та не підлягають звичайному митному контролю та оподаткуванню (згідно з рішеннями Кіотської конференції (1973)).

Гармонізація податків – уніфікація податків, обов'язкових платежів та зборів, координація діючих податкових систем різних країн та їх податкових політик. Як приклад можна навести утворення єдиного митного союзу та розроблення єдиної митної політики деяких держав Західної Європи.

Інструмент податкового регулювання – сукупність норм податкового законодавства, що забезпечують вплив держави на економічну поведінку платника податків через його економічні інтереси з метою досягнення певного економічного або соціального результату.

Ефективні ставки податку – ставки за групами податків з єдиною податковою базою, що розраховуються як відношення податкових надходжень (за даними статистики державних фінансів) до податкових баз, визначених за інформацією системи національних рахунків (СНР).

Міжнародні податкові відносини – відносини між країнами з приводу взаємного регулювання сфери застосування законодавства.

Міжнародний податковий договір або угода про уникнення подвійного оподаткування (double taxation treaty) – договір між двома державами з питань оподаткування. Його основна мета – виключити можливість обкладання одного й того ж самого доходу, отриманого від міжнародної комерції, двічі – у двох державах. Крім того, договір звичайно встановлює знижені ставки податку в джерела на пасивні доходи в іншій державі (дивіденди, відсотки, роялті). Міжнародні податкові договори широко застосовуються в міжнародному податковому плануванні.

Міжнародне податкове планування (international tax planning) – легальна діяльність зі зменшення податкового тягара в міжнародній комерції. Одним з основних інструментів міжнародного податкового планування є офшорні компанії. Широке застосування в міжнародному податковому плануванні мають міжнародні угоди про виключення подвійного оподаткування.

Мета податкового планування суб'єкта господарювання – створення умов, що сприяють збільшенню прибутку за рахунок скоординованого, комплексного та цілеспрямованого використання різних режимів оподаткування.

Митні союзи – угода між двома або більше державами про скасування мита між ними. В деяких випадках вони можуть носити колективний протекціонізм.

Офшорна зона – територія держави (або в цілому держава), в якій діють мінімальні податкові ставки, головним чином на прибуток, або взагалі податок відсутній. В цих зонах спрощенні умови реєстрації підприємства, спрощена система звітності. Такі зони утворюються з метою залучення в країну коштів,

які спрямовані на розвиток власного бізнесу.

Офшорна компанія (offshore company) – юридична особа з нульовим або зниженим рівнем оподаткування, зареєстрована в одній з офшорних зон. Є основним інструментом міжнародного податкового планування.

Планування податкової політики – визначення загальної суми всіх податкових платежів в цілому по підприємству на майбутній період. При плануванні податкової політики в першу чергу проводиться розробка розміру податків, які займають найбільшу питому вагу в загальних податкових платежах підприємства, а потім по всіх інших податках.

Планування податку – розроблення прогнозу та конкретної суми податкового платежу різними методами в залежності від його виду та діючої методики його розрахунку.

Податкова гавань (tax haven) – це держави й території, що мають таку назву з-за проведену ними політику залучення капіталів з-за кордону шляхом надання їм широких податкових пільг, завдяки так званому офшорному законодавству, тобто законів, які гарантують знижене оподаткування, або навіть відсутність оподаткування, для компаній, зареєстрованих відповідно до вимог, викладених у даних законах.

Податковий коефіцієнт – показник рівня оподаткування в країні, який розраховується як співвідношення загального обсягу податкових надходжень зведеного бюджету та обов'язкових платежів до загальнодержавних позабюджетних фондів до ВВП.

Податкове навантаження – ефекти впливу податків на економіку загалом і на окремих її платників, пов'язані з економічними обмеженнями, що виникають у результаті сплати податків і відволікання коштів від інших можливих напрямів їх використання.

Податкове регулювання – цілеспрямований вплив держави на учасників економічних відносин за допомогою засобів та інструментів податкової політики з метою досягнення бажаних соціально-економічних результатів. Податкове регулювання як процес ґрунтується на свідомому, активному й цілеспрямованому використанні існуючої незалежно від волі суб'єктів управління регулюючої функції податків задля отримання певних соціально-економічних результатів.

Подвійне оподаткування (double taxation) – це одночасне оподаткування доходів юридичних чи фізичних осіб на різних стадіях їх формування, але в межах однієї виробничої діяльності. Наприклад багаторазове оподаткування доходів громадян при сплаті обов'язкових платежів у пенсійний фонд, фонд страхування на випадок безробіття та інше. В міждержавному змісті це обкладання податком одного і того ж об'єкта оподаткування одним податком в різних країнах. Наприклад, обкладання податком на додану вартість та ін.

Планування податкових надходжень – сукупність практичних дій органів управління з вироблення загальних підходів до формування дохідних частин бюджетів у частині податкових надходжень на майбутній період.

Податкове планування – цілеспрямована діяльність підприємства у

частині управління податковими платежами з метою їх оптимізації і для збільшення прибутковості бізнесу в межах, визначених законодавством.

Податковий ризик – теоретична ймовірність того, що внаслідок певних дій платника податку певні платежі до бюджету можуть надійти не в повному обсязі або несвоєчасно.

Ризик податкового планування суб'єктів господарювання – це спричинена невизначеністю та конфліктністю податкової сфери імовірність виникнення негативних наслідків в процесі прийняття альтернативних управлінських рішень щодо реалізації податкової політики підприємства, спрямованої на мінімізацію податкових платежів.

Спеціальні пільгові режими – комплексні інструменти податкового регулювання, що одночасно стосуються кількох основних податків і зборів і створюють спеціальний режим оподаткування для певних груп платників, які відповідають установленим критеріям, певним видам економічної діяльності чи окремим територіальним утворенням.

Трансфертна ціна – ціна, яка встановлюється на будь-який об'єкт торгівлі (товари, послуги або фактори виробництва) між пов'язаними компаніями або структурними підрозділами однієї компанії, якщо об'єкт торгівлі перетинає митний кордон.

Фіскальний потенціал податкової системи – це сукупність усіх наявних (передбачених чинним законодавством) засобів і можливостей свідомої реалізації фіскальної функції податків, що містяться в кожному окремому податковому платежі й податковій системі загалом.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна:

1. Волохова І. С., Дубовик О. Ю., Слатвінська М. О. Податкова система : навч. посіб. Харків : «Діса плюс», 2019. 402 с.
2. Зайцев О. В. Податковий менеджмент : підручник. Суми : Сумський державний університет, 2017. 412 с.
3. Музика-Стефанчук О. А., Якимчук Н. Я., Ханова Р. Ф., Дашутін І.В., Савенкова В.Г., Барікова А.А., Сабадаш Н.О. Податкове планування та оптимізація оподаткування (податковий консалтинг) : підручник. Київ : АртЕк, 2024. 304 с. Серія «Наукова школа фінансового права ім. Лідії Воронової».
4. Проць Н. В., Матвійчук Н. М. Податковий менеджмент : метод. реком. до практичних занять. Луцьк : Волинський національний університет ім. Лесі Українки, 2022. 33 с.
5. Самусевич Я. В., Височина А. В. Податкове планування та основи податкової оптимізації : навч. посіб. Суми : Сумський державний університет, 2021. 344 с.

Додаткова:

1. Валігура В. А. Податкові розрахунки і звітність : навч. посіб. Тернопіль : ТНЕУ, 2012. 338 с.
2. Дубовик О. Ю. Податковий менеджмент у схемах і таблицях : навч. посіб. Харків : «ПромАрт», 2018. 248 с.
3. Панчук А. В. Податкова система України : навч. посіб. Київ : ТОВ «Кондор», 2012. 106 с.
4. Паранчук С. В., Мороз А. С., Червінська О. С., Синютка Н. Г. Податковий менеджмент : навч. посіб. Львів : Нац. ун-т «Львівська політехніка», 2017. 296 с.
5. Податкова система: практичні питання застосування норм Податкового кодексу України / за заг. ред. В. Ю. Захарченка. Київ : Юрінком Інтер, 2011. 368 с.
6. Саєнко О.Р. Податкове планування і прогнозування : навч. посіб. Запоріжжя : ЗНУ, 2021. 101 с.
7. Саєнко О.Р. Податкове планування і прогнозування : конспект лекцій. Запоріжжя : ЗНУ, 2019. 77 с.
8. Саєнко О.Р., Саєнко С.Г. Податкове планування і прогнозування : метод. вказ. до самостійної роботи для студентів напряму підготовки «Облік і аудит». Запоріжжя : ЗНУ, 2017. 49 с.
9. Ярема Б. П. та ін. Податковий менеджмент : підручник. Львів : «Магнолія 2006», 2013. 352 с.

Інформаційні джерела:

1. Податковий кодекс України : Закон України від 10 грудня 2010 року № 2755–VI зі змінами та доповненнями. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>.

2. Митний кодекс України : Закон України від 11 липня 2002 року № 92–IV(92–15) зі змінами та доповненнями. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/4495-17>.

3. Положення про Державну фіскальну службу України : Постанова Кабінету Міністрів України від 21 травня 2014 р. № 236. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/236-2014-p.9>.

4. Господарський кодекс України : Закон України від 16.01.2003 р. № 436–IV. Дата оновлення: 15.11.2024. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15#Text>.

5. Оподаткування іноземних доходів : Роз'яснення Міністерства доходів і зборів України від 18.03.2014 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/n0007810-14#Text>.

ВИКОРИСТАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Валігура В. А. Податковий контроль : навч. посіб. Тернопіль : ТНЕУ, 2019. 230 с.
2. Вінницька О. А. Податковий контроль : навч. посіб. Умань : УДПУ ім. Павла Тичини, 2023. 289 с.
3. Зайцев О. В. Податковий менеджмент : підручник. Суми : Сумський державний університет, 2017. 412 с.
4. Паранчук С. В., Мороз А. С., Червінська О. С., Синютка Н. Г. Податковий менеджмент : навч. посіб. Львів : Нац. ун-т «Львівська політехніка», 2017. 296 с.
5. Проць Н. В., Матвійчук Н. М. Податковий менеджмент : метод. реком. до практичних занять. Луцьк : Волинський національний університет ім. Лесі Українки, 2022. 33 с.
6. Саєнко О.Р. Податкове планування і прогнозування : навч. посіб. Запоріжжя : ЗНУ, 2021. 101 с.
7. Саєнко О.Р. Податкове планування і прогнозування : конспект лекцій. Запоріжжя : ЗНУ, 2019. 77 с.
8. Саєнко О.Р., Саєнко С.Г. Податкове планування і прогнозування : метод. вказ. до самостійної роботи для студентів напряму підготовки «Облік і аудит». Запоріжжя : ЗНУ, 2017. 49 с.
9. Янічева Л. М., Наумова Т. А., Нестеренко І. В., Акімова Н. С. Податковий контроль : навч. посіб. Харків : Харківський державний університет харчування та торгівлі, 2021. 243 с.

Навчально-методичне видання
(українською мовою)

Саєнко Олена Романівна
Варламова Ірина Сергіївна

ПОДАТКОВЕ ПЛАНУВАННЯ І ПРОГНОЗУВАННЯ

Методичні рекомендації до практичних занять і самостійної роботи
для здобувачів ступеня вищої освіти бакалавра
спеціальності «Облік і оподаткування»
освітньо-професійної програми
«Облік і аудит»

Рецензент *О.В. Гамова*
Відповідальний за випуск *Н.М. Проскуріна*
Коректор *В.В. Сьомченко*